

SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET

1980.

MÁRCIUS

BÉCSY TAMÁS

A szociológiai státus és a bizalmatlanság

Kocsis István drámáit sajnos jobbra csak a magyar olvasóközönség ismerheti. Pedig érdemes lenne azokat bemutatni, hiszen mindegyik lényeges, korszerű problémáról szól.

Az, egyik közülük az embernek saját cselekvéséhez való viszonya, ahogyan ezt igyekeztünk megmutatni a Kocsis István drámáinak természetese című tanulmányunkban. (Éleünk 1979/9. sz.) A Megszámláltatott fák, A Nagy Játékos és a Játék a hajón különböző módokon szólnak arról, hogy mikor és miként van módja ma bárkinek olyan tetteknek, amelyek saját egyéniségéből fakadnak tényszerűségükben is, nemcsak minőségükben. Kocsis, István ezt egy bizonyos fajta játékban, „játékosságban” látja. Ebben az esetben ez annyit jelent, hogy valaki nem mutatja meg igazi arculatát, nem, árulja el tetteinek valódi célját. Az ilyen magatartás hazugság és képmutatás stb. is lehet, illetve céltalan szórakozás, a környezet becsapása a pusztán játék vagy az unalom elűzése céljából. Kocsis István drámáiban nem erről van szó, mint ahogy a játék eredeti értelmé-

ről sem. A játék sose játék, ha vérezen komoly dolgokról van szó, ha életre-halálra megy. E drámák hősei azért mutatnak más arculatot, azért hangoztatnak más célt vagy véleményt, hogy szociológiai státusaikból

fa-
kadó cselekvéseiknek egyéni minőséget tudjanak adni., ha már magát a cselekvést nagyon sok ember ugyanígy hajtaná végre.

A másik problémakör, ami Kocsis Istvánt izgatja, az ember benső drámája. Tudjuk: lelki vívódásokat,

pszi-
chikai gyötrelmeket mindig ábrázolt az irodalom, különösen a drámairodalom. Az is tudható, hogy ezeket mindig „konfliktusnak” szokták tartani és nevezni. A legtöbb esetben ezek azonban a valódi konfliktusnak, vagyis a tettváltássorozatban lezajló objektív küzdelemnek a kísérői szoktak lenni. Valódi konfliktussá akkor válhatnak, amikor kimenetelük nemcsak a tett okát vagy motívumát adja, hanem amikor épp ezek—a benső tartalmak egymás elleni harcai — az ábrázolás tárgya.

Tudható az is, hogy manapság megsaporodtak és megnövekedtek a benső drámák. A külső, az objektív vagy a társadalmi szférában megteendő cselekvésein igen gyakran nem tőlünk függenek, hanem a társadalmi munkamegosztásban elfoglalt helyüinktől és vagy a társadalom, organizációjának egyéb erőitől. Benső drámát eredményezhet, hogy valamire igent vagy nemet mondunk. Egy objektív dologra adott benső válasz még csak tőlünk függhet, de csak akkor, ha a válasz érvénye önmagunkon belül marad. Gyakori eset, hogy ön-

magunkban igent mondtunk, és a nem alapján cselekszünk, vagy fordítva. Nyilván az önmagunkon belül érvényben maradó igen vagy nem válasz sem egyszerű, ha egy kicsit is, gondolkodók és tisztességesek vagyunk. Benső döntéseink is alapulhatnak hamis elképzeléseken, vágyakon, óhajokon, illúziókon stb. Tehát a benső döntés, sem „egyszerű”. De a mostani összefüggésben ebből az a lényeges, hogy mivel saját bensőnkben kialakított döntésünket gyakran egyszerűen lehetetlenség vagy képtelenség az objektív körülményekben érvényesítenünk, a drámai harc, a tettváltássorozat az objektív körülmények közül gyakran visszahúzódik a benső világba, és így ott valódi konfliktussá válhat. Csak persze a benső „tettek” másfélék, mint a külső viszonyainkban megjelenők.

Föltehető, hogy Kocsis István azért ír oly sok monodramát, mert az itt ábrázolható problémakör igen szorosán összefügg azzal, amivel az ember és cselekvésének objektív lehetőségeit vizsgáló drámákban találkozhatunk. A monodráma tartalmi és főként lehetősége mondhatjuk így is — az ember cselekvéséhez való mai viszonyának pontosan a „másik oldala”, a bensőben lezajló, ott érvényes aspektusa.

A valódi monodramáról ma keveset mondhatunk, hiszen még, kevés született. Az azonban bizonyos, hogy semmiképp nem monológ vagy egy objektive megtörtént eseménysor elsorolása, bármily „feszülten” is. Ezért pl. a magunk részről a Bolyai János estjét sokkal inkább tartjuk monodramának, mint az Arva Bethlen Katát. (Az persze más kérdés, hogy ez is kiváló színészi alakításra adhat lehetőséget.)

Érdekes, jelenség, hogy Kocsis, István monodramái sokkal realisabb, az objektív megtörténésekre sokkal jobban hasonlító státus problémaköréhez kapcsolódik. A mű 1978-ban jelent meg a Drámák című kötetben (Dácia Könyvkiadó), s íme, máris átdolgozta. Ez gyakori jelenség Kocsis István pályáján, s egyértelműen tudatosságát mutatja.

A dráma a magánélet szférájában játszódik, de a köz-életre utal minden aspektusában. „Története” mindössze ennyi: Anna, egy fonógyári kötő, meghívott a családi házba egy újságról, aki riportot akar vele készíteni a gyári helyzetről. Az anya, az apa és a három fiú alapvetően bizalmatlanok az újságról. A családi összetartás és szeretetteljesség alapján faggatni kezdik, hogy vajon bízhatnak-e benne az igazat írja-e róluk? Később pedig sértegetik. Noha az újságról semmi ne-

A Nem zárjuk kulcsra az ajtót ebben a tekintetben inkább hasonlít a monodramákra, noha ez is a szociológiai értelmű státus problémaköréhez kapcsolódik. A mű 1978-ban jelent meg a Drámák című kötetben (Dácia Könyvkiadó), s íme, máris átdolgozta. Ez gyakori jelenség Kocsis István pályáján, s egyértelműen tudatosságát mutatja.

A dráma a magánélet szférájában játszódik, de a köz-életre utal minden aspektusában. „Története” mindössze ennyi: Anna, egy fonógyári kötő, meghívott a családi házba egy újságról, aki riportot akar vele készíteni a gyári helyzetről. Az anya, az apa és a három fiú alapvetően bizalmatlanok az újságról. A családi összetartás és szeretetteljesség alapján faggatni kezdik, hogy vajon bízhatnak-e benne az igazat írja-e róluk? Később pedig sértegetik. Noha az újságról semmi ne-

gativum nem derült ki, nyilatkozatot is, kívánnak tőle, miszerint egyáltalán nem ír róluk semmit; s magnóját is el akarják venni. Az újságíró visszatámad, a vele szemben alkalmazott agresszióra agresszióval válaszol. Így kerül felszínre a két fiú eddig rejtett tartalma: Sándor, aki raktáros, esetleg lop; Tamás, a kamionsofőr pedig, ha jogilag nem is, de magatartásával vétkes egy halálos kimenetelű karambolban. Az apa, Károly, nem bízik abban sem, hogy lánya nem szolgáltatta-e ki őket az újságíróknak, s ezért lehallgatják a szomszéd szobában készült magnófelvételt. Kiderül, Anna egyáltalán nem nyilatkozott. A lehallgatás miatt azonban fel-háborodik, kitör, s közli, most már mindent (elmond ön--magáról, mert „Akiben nem bíznak, annak már semmi-re sem kell tekintettel lennie!” Nem igaz, hogy kiegyen-súlyozott és elégedett; gyűlöli önmagát, szüleit, testvéreit és sorsát, mert nem vitte semmire. Az újságíró- ez-után ,eltávozik.

Először utalunk arra, hogy a drámában régi tartalmi mozzanatok is találhatóak. Voltaképp régi probléma, hogy egy család életében más van a mélyben, mint a felszínen; az sem egészen új, hogy egy idegen jelenléte, vagy kérdései hozzák felszínre a lényegeit. Több drámában megírták 'már, hogy valaki (itt az apa) mindent megtesz ,a családi együttlétért és, összetartásért, amely rendszerint nem sikerül, mert a fiatalok a saját életüket akarják élni.

Kocsis István drámája azonban mégis új és lényeges tartalmakat nyilvánít ki. Az egyik: a foglalkozáshoz, a társadalmi-szociológiai státushoz hozzátapadt bizalmatlanság; a másik: az egyéniségnek a szociológiai státus törvényeihez való viszony alapján történő megítélése, ami igen gyakori jelenség manapság.

A dráma szerkezete, s ettől meghatározott műfaja, a középpontosság. Hiába van szövege szerint legnagyobb szerepe az apának, Károlynak, a viszonyrendszer középpontjában az újságíró áll. De valójában a Kelemen Péter nevű egyénisége, aki újságíró?

Röla mint személyiségről nagyon keveset tudunk meg. Azt nem érinti, hogy nős, gyerekei vannak. Viszont egyéni vonása lenne, hogy barátságos, kedves és szelíd, talán túlságosan is, hiszen oly soká tűri a sértegetéseket, azokra igen kevés szóval és még kevesebb indulattal reagál. Annak ellenére így van ez, hogy visszatámadásai egy ideig agresszióknak minősülnek. A riportot nem Anna iránti szubjektív érzései miatt kíván-ja megcsinálni. A lánytól őszinteséget vár: mondja el, hogyan érzik magukat a gyárban, amikor sok a selejt, gyakran nincs fonál, s ha van, szakad. Személyiségéről azonban ennél többet ,nem tudunk meg.

A család azt firtatja, ő vajon becsületes Újságíró-e? A becsületesség pedig azon méretik meg, hogy mindig az igazat írta-e, és hogy megírná-e az igazat, ha ki-derülne: például a miniszter felelős egy fölösleges erdőirtásért. Az is az újságíró becsületének lenne a próbája, hogy róluk mit írna.

Az újságíró, társadalmi státusához eredeti értelmében a pontos, igaz és élvezetes, olvasmányos módon megírt tömegtájékoztató tartozik, valamint az igazságért való, a nyilvánosság előtt lezajló harc. Így e szociológiai státus törvényszerűségei az igazság kiderítésével, megírásával és vállalásával egyenlők.

Ezért a család nem Kelemen Péter egyéniségét akarja megismerni, hanem szociológiai státusához való viszonyát, s egyéniségét ezen az alapon kívánják meghatározni. S ez kétségkívül modern problémakör.

A modern világban újságírói státus eredeti jelentéséhez és eredeti törvényszerűségeihez egy sor negatívum is hozzátapadt. Mivel a státus alapvetően a nyilvánosság szférájához tartozik, hozzátapadt a „sikerésztelenség” (vagy „sikerésztelenség”), hiszen siker csak a nyilvánosság előtt lehetséges, elzártan vagy titokban nem. Ez itt is előkerül, hiszen felvetődik: mit szólnak Anna kollégái, ha ő az újságban nyilatkozik, vagyis ha sikere, nyilvánossága lesz. Am a státus részévé vált a manipulálás lehetősége is, akár a „sikerésztelenség” aspektusában (nem azt viszik sikerre, nem azt propagálják, aki megérdemli), akár a hamis vélemények, gondolatok, értékelések stb. kialakításában. Persze a siker kérdése így más oldalról, az újságíróeről vetődik fel: aki manipulál, az mindig a 'sikert, pénzt, emelke

dést stb. oszló hatalom szolgálatában áll; vagyis az újságíró az igazság rovására a saját sikerét is megkövacsolhatja. A státustörvényekhez való viszony milyensége és minősége kétségkívül meghatározza az egyéniséget, illetve jelölheti azt, de csak egy bizonyos határig. Ha egyetlen újságíróra tekintünk, a státustörvényekhez való viszonyában megjelenik ugyan egyénisége, de a becsületes, az igazságot mindig megíró újságírótól a karrieristaig vagy az aljas manipulátorig terjedő skála nagyon széles. Egyedül ,a státustörvényekhez való viszony az, egyedül éppen ezért csak az újságírók egy bizonyos csoportjába sorolja be. Azok a tettek pedig, amelyek az egyént a skála valamelyik pontjára, valamelyik csoportba besorolják, nem okvetlenül fakadnak az egyéniségből. Megjelenhet bennük -- az egyéni, privát tényezőkön túl -- a társadalmi organizáció s ennek dinamizmusai, és ekkor már nem az egyéniséget fejezik ki, vagy csak többszörös áttétellel. A személyiséget csak akkor mutatná, ha az újságíró cikkeinek igazsághoz való viszonya kizárólag az egyéni felismeréstől, elhatározástól stb. és így a jellemről függene.

Ez a dráma mindenképpen pontosan mutatja meg, hogy az egyéniséget miként szoktuk manapság a valóban egyéni, egyedi jellemvonások helyett a státus törvényeihez való viszony alapján megítélni.

Ha a mű ,a dráma mivoltát és saját természetét akarjuk felderíteni, innen kell elindulnunk.

A középpontban ugyanis nem egyértelműen Kelemen Péter áll, hanem

az újságíró s az újságíróknak saját státusához való viszonya. Azokban az esetekben, amelyekben az életjelenségek egy középpontban álló alak, illetve ,az általa képviselt tartalmak köré szerveződnek drámává, igazi drámai tartalom a középpontban való leglényegesebb viszonyokat, illetve ezek variációit lehet tenni. Mi itt a konkrét tartalom? Alapvetően, az, amire az előzőekben utalunk, hogy ti. ez az újságíró a újságírói státusok elképzelt skáláján hol áll. Mivel azonban ez ,a skála nagyon széles, és mivel a státus--hoz az említett negatívumok hozzátapadtak különösen speciális társadalmi és történelmi helyzetben - a középpontban való viszonyok tartalma nagyon is jogosan lehet az, hogy nem bíznak benne, vagyis nem hiszik el azonnal és bizonyítás nélkül, hogy a 'skála pozitív részén áll. Sőt, ha egyenesen azt tételezik fel, hogy a negatívon. A család ezért: bizalmatlan.

Noha az alakok Kelemen Pétert az újságírói státus-hoz való viszonya alapján (kívánják megítélni, a dráma fő kérdése mégsem ez a viszony, hanem: milyenek a család tagjai az újságírói státushoz való viszonyaikban. A dráma ezért sokkal inkább a bizalmatlanságról és kétértelműségeiről szól.

Rendszerint az bizalmatlan, akinek van valami takargatnivalója -- ha bizalma egyébként nem sérült meg okkal és joggal --, vagyis, aki így vagy úgy, többé vagy kevesebbe maga is bűnös. Az újságíróknak nekitámadt család két tagja, a két idősebb fiú hibás vagy bűnös Annának is van takargatnivalója: noha mindenkinek és mindenhol a legkiegyensúlyozottabbnak és tökéletesen megelégedettnek mutatja magát, egyáltalán nem az, sőt gyűlöli családját, munkahelyét és sorsát. A bizalmatlanságnak tehát az ő esetükben egyéni, benső meg-alapozottsága van. Károly bizalmatlansága is megérthető, noha benne más dolgozik, a sérelem. Egészen rövid ideig egy falu tanácselnöke volt, épp a kulákkisták és a nagy „beszolgáltatások” idején. Mivel nem volt hajlandó a rendeleteket végrehajtani, leváltották, természetesen igazságtalanul. Ezt azonban az újságok elhallgatták, az újságírók nem írták meg. Míg tehát a két idősebb fiú és Anna attól tart, hogy titkolt tartalmaik kerülnek nyilvánosságra, s ezért bizalmatlanok, Károly azért, mert sérelmei, negatív tapasztalatai vannak. A család tagjai nem olvasták Kelemen Péter cikkeit, s ezért azok nem szerepeinek az ő megítélésében. De ez nem is fontos, hiszen látható, a 'kérdést voltaképp nem az dönti el, hogy azok a cikkek igazak vagy nem mert nem Kelemen Péter megítéléséről van szó. Mert itt ez csak a jelenség szintje, amelynek mélyén az található, hogy az újságíróknak mi a viszonya státusához. A jelenség és lényeg dialektikája alapján (azonban ez jelenségszintté válik egy mélyebben fekvő lényeg szem-szögéből: a családnak mi a viszonya az újságíró szoci-

ológiai státusához. Mivel ebben az általános bizalmatlanság az egyik dinamizmus, a másik pedig a család egy részének titkolt benső tartalmai, a bizalmatlanság két aspektusból is megalapozott.

A családnak az újságírói státushoz való viszonyai még egy jelentésszerűt hordoznak: az elrejtettnek a nyilvánosságra kerülését és ennek problémakörét, fagatározásait, erőszakosságait lehet úgy is értelmezni, hogy nem akarják engedni: benső tartalmaik nyilvánosságra kerüljenek. A dráma menetét tehát az az erő is hajtja, hogy maradjon elrejtett az, ami elrejtve létezik. Agresszivitásuknak ez, is, oka, amely kiváltja az újságíróét. Így jön létre a dráma már említett egyik jelentésszerűte: az agresszivitás agresszivitást vált ki, amit Károly ki is mond.

Talán ennyiből is látható, hogy a dráma *gondolatilag és a jelentésszerűteket* tekintve nagyon feszes és modern. A bemutatás vagy a megjelenítés szintje azonban "nem mindenhol eléggé drámai.

Említettük, hogy a középpontos drámák cselekménymenetét lényegében a középpontban álló alakhoz, illetve az ő tartalmához való viszonyok előszámlálása és e viszonyok kibontakozása, módosulása stb. adja. Minden olyan viszony, amelynek tartalma a középpont-hoz egy másikkal azonos, csökkenti a drámaiságot, mert drámai értelemben tautológia. Itt nyilvánvalóan a bizalom vagy a bizalmatlanság variációi adhatják a család különböző tagjainak Kelemenhez, illetve az újság-íróhoz való új és új tartalmú viszonyát.

Az első Annáé. Ő hozta a családi házba, kedves, barátságos vele. Am egyáltalán nem bizalmas, a magno^{tanúsága} szerint nem nyilatkozott neki sem önmagáról, sem a gyári bajokról. Mégpedig azért nem, mert valódi énjét rejtve akarja tartani. A bizalmatlanság második variációja Károlyé. Voltaképp ő az, aki

a bizalmatlanságot alapjaiban képviseli, s ő avatja az itteni viszonyrendszer tartalmává. Az újságíróval látszólag atyáian humoros, barátságos és udvarias, a mely-ben azonban ellenséges, hiszen régi sérelmét hordozza. A legagresszívebben Tamás, a kamionsofőr bizalmatlan, akinek etikailag hibás magatartása halálos karambolt okozott. Sándor bizalmatlanságának intenzitása hullámzó, s neki is van rá egyéni oka; a szövegösszefüggés alapján sejthetjük, hogy lop a raktárból.

A bizalmatlanság — látható — nagyon nehezen variálható. Itt is csak egy tartalma van igazán: a státusban való alapvető bizalmatlanság. Az egyéni variációkat nem ennek egyéb tartalmai, hanem. csak a tenzítése és az egyéni motivációk adják. Ez a tény általában csökkenti a drámaiságot.

Az alapviszonyok semmiféle új variációját nem képviseli Imre, a legfiatalabb fiú, és Ilona, az anya. Imre

a családi körképbe is csak epikusan illeszkedik. Mindenki, de főként Anna többre érzi magát hivatottnak, mint amit él. Ingerültségüket ez a tény is növeli, épp azért, mert az újságírói státushoz a sikercsinálás lehetősége is hozzátartozik. Egy ilyen találkozás csak még jobban aktivizálja a bennük kialakult rossz érzést, hogy nem érték el azt, amit szerettek volna. Imre legfeljebb ezen a szinten hordoz valami más tartalmat: őt ugyanis egyetemre akarják küldeni, hogy érje el, amit a többiek nem, ám ő nem akar tanulni. Ez azonban legfeljebb csak más tartalom, amely megnyilvánul ugyan, azaz „kibeszélik”, de nem válik az alakok közötti viszonyrendszer részévé. Ehhez csak az újságírói státushoz, illetve a bizalmatlansághoz kapcsolódó tartalmak válhatnak. Imre szövegei ezért, bármily hitelesek az ifjú alakhoz, voltaképp „töltelék-szövegek”, mert viszonya nem hordoz a többiekhez képest más tartalmat; így az ő alakja oldja a drámát.

Miként Ilonáé is. Az alapképlet egyik oldalához, a családhoz nyilván hozzátartozik, de inkább csak a „natúrális” igazság alapján. Ugyanis Károlyban él az a dinamizmus, hogy „legyen együtt a család”, hogy „mindent a családjáért”. Az is tagadhatatlan, hogy a családi

együvé tartozás érzésének hiányában nemigen lépnek föl ilyen ellenséges bizalmatlansággal az újságíróval szemben. A család teljességéhez, a „családi együvé tartozás” érzéséhez, mint a bizalmatlanság biztonságát adó háttéréhez az anya jelenléte okvetlenül hozzátartozik. De ez csak pszichológiai magyarázat, és a drámában gondolati helyzetet biztosít Ilonának. Drámailag még sincs helye, mert nem ő képviseli a családi összetartást, hanem Károly, és nem reprezentálja a bizalmatlanság egyik variációját sem; s arra egyéni oka sincs.

Imre és Ilona ezért epikusan kapcsolódnak a drámai viszonyrendszerhez. A dráma világa önálló világ, mindent a viszonyrendszer „jelöl ki”, s nem a drámaíró. Azok az alakok kerülnek egy-egy műbe, akiket saját, önálló tartalmaik miatt kíván a viszonyrendszer ahhoz, hogy teljes, totális legyen. Ezért egyetlen alak sem szerepelhet sem a natúrális igazság, sem bármely más — egyébként akármilyen igaz vagy érdekes — tartalom kedvéért. Ha mégis van ilyen, az író epikus énje csatolta a szereplők közé, miként itt Imrét és Ilonát. Ezért megszólalásaik mindig vagy a vészhelyzet „natúrális” szükségleteiből fakadnak (Ilonáé), vagy ismétlései valamely viszonyt (Imrée).

Ez is oka, hogy a dráma nem elég feszes. Egy további ok Károly bőbeszédűsége. Egy drámai alak „bőbeszédűsége” rendszerint azt jelzi, hogy viszonyai nem eléggé összetettek. Valószínűleg itt is erről van szó. No-ha nem ő van a szerkezet középpontjában, zömmel ő irányítja az eseményeket. Egy drámában a legfontosabb cselekménymozgató a viszonyok valamilyen változása, módosulása, kibontakozása stb. A Károly és Kelemen közötti viszony azonban a dráma egész menete során változatlan. Az azonnal meglévő bizalmatlanságot csak az udvariasság, a néha valódi, néha látszólagos megértés színezi és módosítja. De sokat beszél olyan dolgokról, amelyek végül nem tartoznak az alap-viszonyhoz. Így nem maga a viszony bővül, szűkül vagy változik, hanem legfeljebb csak Károly viselkedése. Károly tehát éppen azért válik bőbeszédűvé, mert nem képes saját alapviszonyának módosulását, alakulását stb. bemutatni. Erre itt ugyanis sem mód, sem szükség sincsen. Csak akkor válna a bizalmatlanság módosulása szükségessé, ha például az újságíróról vagy Kelemen Péterről több dolog derülne ki, akár egyénileg, akár a státust illetően. Mivel nagyon keveset tudunk róla, a hozzá való viszonyok nem is változhatnak, nincs ami változtassa azokat.

Műndeből látható, alapvető mai témáról van szó. Egészen absztraktnak, vagyis mint általános témát úgy fogalmazhatjuk meg, hogy: a kor emberének bizalmatlansága a nyilvánosságot képviselő emberekkel és a nyilvánosan megjelenő tartalmakkal szemben. Kocsis István igazán remek írói éleslátással ragadta meg ezt a fontos, korszerű problémakört.

Talán sohasem volt kor, amelyben ne kellett volna a korhoz adekvát, azt kifejező témákkal „megbirkózni”. A mi korunk azonban „nem hiába” bonyolult; minden életjelenség és így minden téma nagyon összetetten létezik a társadalmi valóságban. Ezért a mai témákkal talán még inkább meg kell küzdeni ahhoz, hogy drámává legyenek szervezhetőek. Kocsis István pontosan tudja és érzi ezt, amire egyértelmű bizonyíték, hogy majdnem minden drámáját újra és újra megírja.

Hadd jegyezzük meg: amit Kocsis István művéről elmondunk, mind a drámává szervezés problémakörével függenek össze. Egy igazi, valódi drámához a kor-szerű, a lényegét vagy abból a fontosakat megragadó téma éppúgy hozzátartozik, mint ennek műalkotássá, drámává szervezése. A Nem zárjuk kulcsra az ajtót így is jelentős mű. Ezért csak azokra a pontokra akartunk rámutatni, amelyek — véleményünk szerint, vagyis nem bizonyos, hogy objektive — még nincsenek kellően kibontakoztatva ahhoz, hogy e témából minden részében a neki megfelelő drámai műalkotás formálódjon.

Nem zárjuk kulcsra az ajtót

DRÁMA KÉT RÉSZBEN

(Új változat)

SZEMÉLYEK :

ANNA
KAROLY
ILONA
TAMÁS
SÁNDOR
IMRE
KELEMEN

Történik ma

Szín: családi ház úgynevezett nagyszobája: nappal az egész családé, estétől reggelig a szülők hálószobája. A berendezés egyes tárgyai emlékeztetnek a család falusi előéletére

ELSŐ RÉSZ

Délután öt óra. Ilona, Sándor és Imre az asztal körül ülnek, Károly fel-alá sétál a szobában... Az asztalon tele pálinkásüveg, poharak... Hosszú ideig csend

ILONA *(végre megszólal)* Miért nem ülsz le, Károly?... Talán ideges vagy?

KAROLY *(megáll)* Ideges, én? Miért volnék ideges?

Történt valami, ami miatt idegesnek kellene lennem?
ILONA Azt hittem, azért járkálsz, mert ideges vagy.

(Hosszabb szünet után, a belső szoba ajtaját nézve)
Miattuk...

KAROLY *(csodálkozó arccal)* Miért volnék ideges miattuk?

ILONA Én például annak egy cseppet sem örülök, hogy bevonultak a belső szobába.

KAROLY *(gunyoros nevetéssel)* Félted a lányodat? Így bízol benne? Szép. *(Kategorikusan)* Akit az én leányom meghív az otthonába, az csak rendes ember lehet.

SÁNDOR Nem könnyű megállapítani első látásra, ki miféle ember.

KAROLY Akinek van szeme hozzá, annak könnyű. *(Tovább járkál)*

ILONA *(hosszabb szünet után)* Titok, amiket mond?

KAROLY Kicsoda?

ILONA Hát Annus ... Annak a ... Én el is felejtettem a nevét.

SÁNDOR Az egyik neve Kelemen... De nem tudom, hogy a vezeték- vagy keresztnéve?

IMRE Nem mindegy, hogy hívják?

KAROLY Teljesen mindegy. *(Eltöpreng)* Egyetlen újságíró nevére sem emlékszem. Nem furcsa? Pedig olvasgatom, az újságot.

ILONA Nem fog már az agyad, Károly.

KAROLY Nem az én agyammal van baj, hanem az ő cikkeikkel, ha nem emlékszem a nevükre.

SÁNDOR *(ugrató hangon)* Hát az újságíró barátai? Azoknak a nevére sem emlékszik?!

KAROLY Miféle újságíró barátaim?!

SÁNDOR Akikkel dicsekedni szokott ... Akik teleírták magáról az újságot.

KAROLY *(kapcsol; vidáman)* Azoknak a nevére sem emlékszem, még a fizimiskájukra sem emlékszem *(Nevet)* Vagy öten is írtak rólam, de mintha mind az ötnek egyazon arca lett volna... Talán mert a kérdéseik is ugyanazok voltak. Az meg, hogy én mit választottam, az teljesen mindegy volt. Míg tanács-elnök voltam, én rólam egy rossz szót le nem írtak; miután leváltottak, se jót, se rosszat.

ILONA *(szemrehányó hangon)* Amikor költöztünk, el-dobtad azokat a cikkeket. Az unokáid el se fogják hinni.

KAROLY Mit kellene elhiggyenek azokból az unokáim? Hogy a mi életünk milyen nem volt, meg hogy én milyen nem voltam. Hát nem érted, hogy azokban egy szó igazság nem volt?!

ILONA Nem .azt, Károly, hogy az élet milyen volt! Hanem hogy te milyen nagy ember voltál!

KAROLY *(legyint)* Nagy ember!

SÁNDOR *(vidáman)* Az meglehet, hogy magáról csupa jót írtak, édesapám. De hogy maga rosszul olvasta az újságokat, az is biztos. Hisz hamar kirúgták.

ILONA Mit tudsz te azokról az időkről. te akkor még egy kis taknyos voltál.

SÁNDOR Én nem lehettem kis taknyos! Én a községi tanácselnök fia voltam! ... De ha apám jól olvasta volna az újságokat, most is nagy ember fia volnék!

ILONA Az legyen a számotokra fontos, hogy apátokat becsülte és tisztelte a falu.

SÁNDOR Sose búsuljon, édesapám: jobb most éjjeli-örnek városon, mint tanácselnöknek falun.

KAROLY *(most már mérgesen)* Milyen okos vagy. Jobb jelentéktelennek lenni, mint jelentős, felelős fér-fiúnak, mi ?

SÁNDOR Mikor volt maga jelentős? Ahogy jelentössé akart válni, le is váltották.

IMRE Menjén vissza tanácselnöknek. édesapám: hogy tapasztalhasa, most mivel jár, ha az ember jelen tőssé próbál válni.

KAROLY Most ti szépen befogjátok a szátokat, jó?

SÁNDOR Hogy magát milyen könnyű ma felhúzni! Na, többet azzal se dicsekedjen, hogy kötélből vannak az idegei.

ILONA Ha látod, hogy ideges.. akkor minek piszkálsz te is?

SÁNDOR Hát csak játszunk, édesanyám, nem látja, hogy csak játszunk?

IMRE *(rövid szünet után grimaszkodva)* Énszerintem Annus ott bent most éppen azt fejtegeti a firkásznak, hogyan is kell megváltani a világot. Az újságíró ma j -I megírja, a világ elolvassa, s ezzel megváltattatik. ILLONA Csak huncutkodjatok ... Míg apátok ... KÁROLY *(elneveti magát)* Hadd a koszos kölykeit:

kíváncsi vagyok, meddig merészkednek el .a szemtelenedésben.

SÁNDOR *(játékosan)* Én tovább egy tapodtat sem! IMRE Én sem! Rendes, jól nevelt gyermekek vagyunk mi!

SÁNDOR Érettségizett gyerekek!

ILONA Nekünk az nem volt játék, amikor tanítottunk titeket.

SÁNDOR Nekünk se, mikor nem vettek fel az egyetemre.

ILONA Imre még bejuthat.

IMRE *(vidáman)* Imre biztosan be fog jutni! ILLONA *(rövid szünet után)* Az jutott eszembe... hogy annak nem lesz jó vége, ha Annus meg az az újságíró olyat is beszélnek, ami a mi fülünknek nem való. KÁROLY *(megnyugtató hangon)* Azért beszélgetnek négy szemközt, mert így szokás. Velem is mindig négy-szemközt beszélgettek az újságírók.

IMRE Magával miért, édesapám? Ha úgysem a valóságot írták meg.

KAROLY *(nagy komolyan)* A látszat kedvéért. édes fiam.

ILONA *(hosszabb szünet után)* Mindjárt lejön Tomi is... Egy órája érkezett meg Konstancáról... Lepihent szegény ... Aztán még játszik egy kicsit a gyermekekkel, aztán lejön.

KAROLY *(ingerülten)* Tudjuk, hogy lejön. Még csak az hiányzana, hogy ne jöjjön le. Öt napja nem láttam. Még szép, hogy lejön. Hogy levánszorog miérettünk, szüleiert azon a néhány lépcsőn.

ILONA *(rövid szünet után)* Rábeszélhetnéd Tomit, hogy kérdezkedjen át taxira vagy autóbuszra. Nem neki valók már ezek a három-négy-öt napos utak... Embermódra élhetne már... Három gyermek apja.

KAROLY *(élénken)* Még kit, mire vegyek rá? Annust, hogy menjen hozzá ahhoz a rendes, jóra való mesterhez? ... A Béluskádhoz? ... Sanyit ne vegyem rá, hogy nőszüljön meg? ... Az ENSZ-t ne vegyem rá valamire? Például arra, hogy teremtsen meg a világbékét, vagy hogy váltassa le az országok éléről a diktá-

torokat? S arra ne vegyem rá, hogy a világ összes országaiban oldja meg a nemzetiségi kérdést, erre ne vegyem rá? Szerezze, nekem holnap egy útlevelet, s holnapután reggel már repülök New Yorkba! Megoldok éri mindent, csak szóljal. A gazdasági életet is úgy rendbe teszem, hogy megtapsolnak, megjelennek az emberek nagy hálájuk kifejezésekképpen, ahol csak járok. Még a lehetetlent is megkísértem: megoldom, ha szépen megkérlek rá, a mezőgazdaságok is ... Na, akartok még valamit?

SÁNDOR (jókedvűen) Ezekre az újságíró jelenlétében ajánlkozzon, édesapám... Hátha, közhírré teszi, hogy maga mikre képes, hogy maga a legokosabb ember a világon. Használja ki az alkalmat, ha már átlépte a küszöbünket egy firkász.

IMRE Én is látom, édesapám, hogy máris nagy hatással van magára ez a Kelemen.

SÁNDOR Na, elmondja-e neki is az előbbi szerény kis nyilatkozatot arról, hogy mikre képes?

KÁROLY (sopánkodva) Mondanám, ha lenne értelme... Óreg vagyok én már: semmi esélyem arra, hogy megválasszanak az ENSZ főtíkárává, de még arra se, hogy a kormányba bejussak ...

IMRE Mekkora csapás, hogy már nem olyan, fiatal SÁNDOR Az újságíró előtt maga nem mer politizálni, ezt lefogadom.

KÁROLY Majd meglátjuk: megnézem magamnak még egyszer, mielőtt eldöntöm.

IMRE Szóba se fog állni magával. Nincs a homlokára írva, hogy az ország... elnézést: a világ legelhivatottabb embere.

ILONA Az lenne a legjobb, ha szóba se állna vele ... Vagy tán a világ tudomására akarod hozni, hogy az éjjeliőrség felvitted vénségedre?

KÁROLY Ezt is. miért ne? Ha már vállaltam, ne szégyeljen! ILLONA Azt szégyeld, hogy a lányod még pártában, meg hogy Sanyi fiad' agglégénynek számít már.

SÁNDOR Engem csak ne féltsen, édesanyám ...

ILONA Ne: féltsenek? Ötvenéves korodra tán benő a fejed lágya. A 'kocsi az kellett, családalapításhoz, nem fülük a fogad. Szép dolog: kocsit gondozni gyermekek helyett... Meg kocsit dédelgetni asszony helyett.

SÁNDOR (vidáman) Édesanyám, maga engem sérteget.

KÁROLY (a belső szoba felé néz) Ejfélig fog tartani az a beszélgetés.

ILONA Tartóztatni ne nagyon tartóztasd a vendéget

KÁROLY (durván) Azért vettük elő ezt az üveg pálinkát, hogy megkínáljuk vele, nem?

ILONA Nem úgy értettem, na.

SÁNDOR (hosszabb szünet után, gúnyosan) Na, híresség lesz az én drágalatos hügodából. Miután megjelenik a cikk, az egész gyár róla fog beszélni.

IMRE Csak a kolléganői bocsássanak meg neki. KÁROLY (rácsap) Mit hogy bocsássanak meg neki? Hogy érted te 'ezt?

IMRE Szóval, ha véletlenül nem Annus veri át a firkászt, hanem fordítva...

KÁROLY (mély felháborodással) Talán feltételezed, hogy a nővéred képes lenne műszerezni a kolléganőit?

IMRE Én nem... De a megjelent cikkből a kolléganői azt olvashatják ki.

KÁROLY Ismerik ők Annust ... Ha pedig ismerik, nem tételeznék fel semmi rosszat róla... Nekem itt ne nyugtalanodjatok. (Rövid szünet után, csúfondárosan) Olyan nagy dolog nektek egy újságíró látogatása?

SÁNDOR Az a maga idegességén látszik, édesapám, hogy kinek olyan nagy dolog.

KÁROLY Annust csak ne féltsétek! Apja lánya ... Meg aztán, ha a lányomról az igazságot írja meg, akkor nincs semmi baj. Hogy milyen ember 'az én lányom, azt az egész világ megtudhatja.

SÁNDOR Tamás nem állt szóba újságíróval, amikor az 'a baleset történt... De még azelőtt se, tudja maga, amikor ünnepelni akarták mint kiváló gépkocsi-vezetőt.

KÁROLY Tamás az Tamás, Annus meg Annus.

IMRE (támad) Ezzel mit akart mondani, édesapám? Hogy nem vagyunk egyenlők a maga szemében?

KÁROLY (elveszti a fejét) Azt! Igen, azt akarom mondani. Legyetek ti is olyan áldozatkészek, ügyesek, talpraesettek, tisztességesek, mint ő, akkor tirátok is felnéztek. Felnéztek rá, büszke vagyok rá, sohase tagadtam!

IMRE Sokra vitte édesapám kedvence az ügyességével talpraesettségével, becsületességével: egészen a kötőgépig vitte.

KÁROLY De ha felvételizik, az érettségije után, már orvos lenne, híres orvos. Ot egyből felvették volna. nem mint téged.

IMRE (gúnyosan) Tudtam, hogy ide fog kilyukadni.

KÁROLY Igen, ide is akartam kilyukadni ... Még ez az egy év a te éved, fiam. Még egy évig érted dolgozik a család. Nokedl drukkol. Aztán, ha jövő ősszel sem sikerül, több felvételizés nincs... Mész segéd-munkásnak! Na, erre gondolj, ha tanulás közben kezdész kifáradni. (Rövid szünet után csendesén) Ne haragudj, fiam, nem akartalak megbántani... Na, hát érted te szavak nélkül is, hogy mi az én nagy óhajom. Hogy legalább te, a legkisebbik vigye többre ... Szóval be kell jutnod, fiam, arra a 'koszos egyetemre. Nem az én érdekem ez, hanem a tied... Na, minek erre több szót vesztegetni. (Megsimogatja a fia, haját) Na, hát éppen te vagy, akivel kivételezni szeretnék. éppen te vagy.

Imre elhúzódik az apjától, de nem szól semmit. Lehajtott fejjel áll

SÁNDOR (hosszabb szünet után Károlyhoz) Ide figyel-jen, édesapám... Figyeljen már ide, hagyja azt a 'kölyköt. Nem értem 'ezt az Annust, maga érti? Hogy minek nem rázta le idejében ezt a firkászt? Annak idején, mikor maga 'elnök volt, maga nem rázhatta le az újságírókat. De Annus? Annusnak mi a fenéért kellett vállalnia ezt a komédiát... ezt a riporthősnösködést. (Irónikusán) Talán csak nem akarja az Országos Nőbizottság elnökévé felküzdeni magát? Minek ment akkor kötőlánynak? Ment volna ő is akkor újságírónak vagy politikusnak vagy mit tudom én minek? (Rövid szünet után, kajánul) Nehogy a végén eszköz legyen egy minden hájjal megkent újságíró kezében.

KÁROLY (nem törődik Sándorral; töprengő arccal) Megtörténhet, hogy a jóisten küldte ezt az újságírót. ő vezérelte Annushoz, hogy felébressze benne a hiúságot meg a nagyravágyást... Igen, a nagyravágyást, Szóval, abban reménykedem, hogy sikerül rábeszélnie a továbbtanulásra... Csak hat éveit vesztett, még csak huszonöt éves. Manapság egy huszonöt éves nő még szinte 'kamaszlánynak számít... Na, semmiképpen se vénlánynak, mint harminc évvel ezelőtt ... Szóval, megtörténhet, hogy ez az. újságíró jó hatással lesz rá.

SÁNDOR Én csak ennyit mondtam: nehogy a végén eszköz legyen a firkász kezében.

KÁROLY (legyint) Hogy lenézed te is a hügodat... Mintha nem ismernéd, mintha ma hallottál volna róla először.

SÁNDOR Komolyan mondtam, amit mondtam.

KÁROLY Nem is látszik huszonötnek... Úgy néz ki, mintha az, idén érettségizne. (Nagyon jókedvű) Na, Imre fiam, te mérnökire, a nővéred pedig orvosira. Ez az akaratom, ezt kívánom (én nektek !

ILONA Annusnak férjhez kell 'már menni. nem kell most már másfelé csábítgatni... Telebeszélitek a fejét, s a vége az lesz, hogy elmarja magától azt a jóravaló fiút... Hányat elmart már magától ! ... Ilyent, mint Bélus, nem talál többet.

KÁROLY (durván) Nem fogsz te most beleszólni a dolgába.

ILONA (nem lehet kikökökenten) Az a fontos, hogy férjhez menjen... Tisztességes, jó háziasszony lesz belőle... Vesd majd egy kötőgépet, s dolgozik a maga otthonában, ha kedve tartja.

KÁROLY Ha azt gondolod, hogy valaki figyel rád, nagyon tévedsz. (Rövid szünet után, fölényesen) Külön-ben sem menne az 'én leányom olyanhoz, akit nem szeret.

ILONA Már megszerette. Ha eldöntötte, hogy viselni fogja a gyűrűjét, biztosan megszerette.
KÁROLY (kárörvendő hangon) Nem kell az a jámbor fiú az én büszke lányomnak. Ismerem én a lányomat... Próbálj belenyugodni: nem lesz semmi abból a házasságból.
ILONA A nőket megszelídítik az évek.

Ilona minden biztonnyal még folytatná, de észreveszi a szomszéd szobából belépő Annát és Kelelent... Anna fáradtnak, kedvetlenül látszik, „Kelemen udvariasan mosolyog. Úgy tűnik, máris menni akar: nem teszi le a vállára akasztott táskamagnetofont

KÁROLY (Kelemenhez, nyájasan) Helyezze magát kényelembe... Sokáig tartott, de hát jó munkához idő kell.
SÁNDOR (Annához) Imrussal végigszenvedtük ezt a másfél órát: édesapánk kitétte a pálinkát az asztalra. de nem engedte, hogy megkóstoljuk nélkülületek.
KÁROLY (Kelemenhez) Na, hogy sikerült?
KELEMEN (Annára néz) Én még folytatni szerettem volna.
ANNA (nem lehet tudni, komolyan mondja-e, vagy csak évődik a vendéggel) Szerintem hamarabb is befejeztük volna.
KÁROLY (Kelemenhez) Szóval, azt akarja mondani, nem sikerült?
ANNA (hirtelen apjához) Azt hiszem, azt akarja mondani.
KELEMEN (kedélyes próbál lenni) Hajthatatlan lány: nem nagyon boldogultam vele.
KÁROLY Úgy érte, nem, folyt le simán a beszélgetés?
KELEMEN Na, nem (éppen...
KÁROLY De hát nem muszáj nekünk mindenben egyetérteni magával, nem igaz?
KELEMEN Én azt nem is állítottam ...
KÁROLY Tehát nem lesz újságciikk?
KELEMEN Újságciikk éppen lesz..
KÁROLY (túlságosan is harsányan alakítja a szívélyes házigazdát) Hát akárhogy is van... Na, foglaljon szépen helyet, iszunk egy kis, pálinkát. Vagy inkább bort szeretne?
KELEMEN Nagyon szépen köszönöm... De már túlságosan is igénybe vettem a vendégszeretetüket.
KÁROLY (kedélyesen) Nehogy megijedjen: nem tartóztatjuk éjfélig. A vendég óhaja ebben a házban szent: amikor indulni akar, indulhat... Nem zárjuk 'kulcsra az ajtót. Parancsoljon, foglaljon helyet.

Kelemen leül. A magnetofonját leteszi maga mellé a földre

KÁROLY (Ilonához) Hozz egy kis kenyeret a pálinkához. Meg szalonát. (Kelemenhez) Szereti a szalonát? A jó falusi szalonát... Szedresrétei.
KELEMEN Köszönöm.

Ilona kimegy

KÁROLY A pálinka is, szedresrétei. Az öcsém főztje. Járt már maga Szedresrétén?
KELEMEN Igen.
KÁROLY Mi ugyanis odavalósiak vagyunk... Nem mondta a lányom?
KELEMEN Nem.
KÁROLY De van annak már öt éve, hogy beköltöztünk.
SÁNDOR Édesapám, maga annyit beszél, hogy nem marad időnk koccintani.
KÁROLY Igazad van, fiam... Hát akkor emeljük poharunkat . . . Kedves egészségére. Egészségetekre, gyerekek.
KELEMEN Egészségükre.
ANNA Egészségünkre... Szervusztok, fiúk,
SÁNDOR Egészségünkre.
IMRE Ahogy édesapám szokta mondani : isten büntesse meg az összes ellenségeinket.
ANNA Megyek, segíték édesanyámnak.
KÁROLY Menj csak, lányom... Tölts a poharakba, Imrus.

Anna kimegy, Imre tölt

(Közelebb húzza a székét a Kelemenéhez; rövid szünet után, körülményesen) Engedelmevel, én kérdeznék valamit... Szóval, kérnék egy tanácsot... Ki-használom az alkalmat, hogy egy ilyen sok minden-hol megfordult ember toppant a házunkba... Az a helyzet, hogy én önkényesen nyugdíjba mentem. Azt mondtam magamnak : nem nevezhető munkának a munkám, hát én kilépek... Éjjeliőr voltam az utóbbi időben, 'nem tudom, mondta-e a lányom?

KELEMEN Nem mondta.

KÁROLY Rendes lány... Nem szereti a pletykát, mint a többi nő... Meggondolja, hogy mit mondjon ki egy idegen előtt, így értettem. Szóval azt mondtam : az éjjeliőr, ha öreg, tulajdonképpen kegyelemkenyeren van. Mert az öregeket olyan helyre állítják, ahova tulajdonképpen nem is 'kell ör... Maga szerint 'nincs isy?

KELEMEN (elmosolyodik) Meggyőzően hangzik, amit mond.

KAROLY Tehát ezt én így szépen eldöntöttem ... Na de hogy mondjon fel egy éjjeliőr, hogy emberi tartásán ne essen csorba... Adjon be kérvényt, papírokat, jelentkezzen a főnökségen? ... Szóval, játssza meg, hogy ő egy jelentős, nélkülözhetetlen személyiség? Na, nem!... Hát én jelentéktelen emberhez illően csak beüzentem... Egy éjjeliőrnek nem kell külön lemondólevelet benyújtania, egy éjjeliőrnek elég üzenni. Nem így van?
KELEMEN (elneveti magát) Hát ezt én nem tudom, Talán mégis be kellene fáradnia.

Ilona és Anna tálcákon kenyeret, szalonát, kistányérokot, evőeszközöket hoznak be

ILONA Parancsoljon... Vegyetek, hozunk még, KELEMEN Nem tudom, lehet-e nyugdíjhoz jutni papírok nélkül.
KÁROLY Hát ebben magának igaza van... Kell né-hány papír... Nem is olyan sok ... Számítsuk csak.. Háromnegyed év elnöki tisztségben... Ezt beszámít ják? Be kell számítaniuk, hisz fizetést kaptam... Meg az öt évet már itt városban. Építkezéseknél kezdtem, nem éjjeliőrként. (Játékosan) Kőművesnek is éppolyan jó voltam én, mint földművelőnek ... Mig birtam erővel. (Elgondolkozik, majd örömmel) Le kell utaznom Szedresrétérre is, hogy a községi tanács ki-adja a papírt, hogy elnöke voltam valamikor.

ILONA (Károlyhoz) Nagyon magaddal vagy ma elfoglalva.

KÁROLY Hát ha éppen én vagyok az, aki bajban van...

KELEMEN (inkább csak udvariasságból) Szóval maga tanácselnök is volt?

KAROLY Nem az az igazi kérdés, hogy voltam-e, ha-nem hogy mennyi ideig... Mert háromnegyed évig voltam. (Hosszan nézi Kelelent) Maga nem jó újság-író, ha ez magának nem mond semmi különöset. Na, gondolkozzon már egy kicsit. Egy községi tanácselnököt mennyi időre választanak meg? Na, ebből induljon ki.

KELEMEN Kezdem érteni... Tehát magát háromnegyed év elnökösködés után elbocsátották.

KÁROLY Hát erről van szó: maga mellett nem egy új-ra nem választott elnök, hanem egy elcsapott elnök ül ... Érti maga a nagy különbséget?

KELEMEN (nevet) Hát hogyne érteném... Aztán miért váltották le?

KÁROLY Na látja, az én leváltásom is azok közé az igazságtalanságok közé tartozik, amit nem írtak meg az újságok... Maga védelmébe vett volna engem legalább egy újságciikkben?

KELEMEN Ez attól is függ, hogy miért váltották le.

KÁROLY (ünnepélyesen) Azért váltották le, tisztelt vendégem, mert a kapott utasításokat, rendeleteket csak akkor hajtottam végre, ha azok a választóim-nak jők voltak... Megírta volna?

KELEMEN Várjunk csak... Mondjon egy példát. Beszéljen egy olyan végre nem hajtott rendeletről.

KÁROLY Csak egy példát? Hát ha ennyire igénytelen, kapásból akkor egyet: az például, mely arra kötelezte a gürcölő parasztot, hogy többet szolgáltasson be, mint amennyije termett.

KELEMEN Értem ... Tehát a hírheft beszolgáltatások ideje, a kuláklisok ideje ...

KÁROLY Volt elnök, aki még szegényparasztot is fel-írt a kuláklisára, ha megparancsolták neki ! KELEMEN De maga nem.

KÁROLY Nem én, még a középparasztot se.

KELEMEN Gratulálok.

KÁROLY Pedig; hogy visszaélhetett akkor a hatalmával egy községi tanácselnök! Aki haragosa volt, azt el is vitethette. Úgy bizony.

KELEMEN De maga egyetlen alkalommal sem élt vissza a hatalmával.

KÁROLY Nem én! Nemcsak szolgának, de zsarnoknak sem voltam én jó.

ANNA *(végre felengedett a hangulata; vidáman)* Édes-apám, maga már legalább tíz perce egyebet sere tesz, csak szemérmetlenül dicsekszik! Hát hagyja már abba! Túl sokat szerepel ma este.

KÁROLY *(játékosan)* Már abba is hagytam ! Most a vendégünkön a sor. *(Kelemenhez)* Nos, megírta volna a cikket a leváltásomról, az, őszinte, igaz cikket ?

KELEMEN *(komolyan)* Én, még akkor nem voltam újságíró: nem tudom, hogyan viselkedtem volna .. . Tiszta lelkiismerettel nem mondhatom, hogy igen, én beálltam, volna hősi lélekkel az áldozatok közé.

KÁROLY Tehát nem kapok egyenes választ?

ANNA A választát el kell fogadnia, édesapám ... Az akkori bűnök, visszaélések elhallgatásáért csak azokat vonhatja felelősségre, akik akkor írták az újságot.

KÁROLY Szóval őt csak a ma történetekért vonhatom felelősségre?

ANNA Csakhogy most maga nem, bíró, hanem házigazda.

KÁROLY *(teátrálisan)* Dehogyan akarom én őt bántani, kislányom ... Csak nehezményezem, hogy nem író - emberhez méltóan vágta ki magát. Én még ennyit hozzátettem volna, az egyenes választ ügyesen megkerülő szövegéhez : de le az összes kalapokkal maga előtt, kedves bátyám, mert bizonyosságát adta annak, hogy bármily nehéz körülményben mer a maga lelki-ismeretére hallgatni !

Nevetnek ... Belép Tamás

TAMÁS Jó estét! Szervusztok!

Mindnyájan feléje fordulnak, Ilona és Károly elébe mennek

KÁROLY *(magyarázkodó hangon; halkán)* Egy újságíró van nálunk, Kelemen a neve, Annussal jött, a gyárban találkoztak, írni akar Annusról, ezért hozzánk is eljött.

TAMÁS Mit magyarázkodik ... Ha itt van, itt van. Na és akkor?

KÁROLY Mondtam : nem véletlenül van itt, írni akar Annusról. Nem hallottál róla? Nem olvastál véletlenül tőle valamit?

TAMÁS Nem, ... De látom, maga nagyon odavan ...

KÁROLY Viselkedj vele rendesen ...

ILONA Egészen rendes fiúnak látszik.

TAMÁS *(Ilonához, mosolyogva)* Magának meg mi a célja? Hogy hozzáadja Annust? Hát én ebben a do fogban nem tudok segíteni.

ILONA Ne bolondozz már.

KÁROLY Ha kötekednél vele, azzal Annusnak ártnál.

TAMÁS Törődöm is én vele ... Nem ettem. én még újságíró ... gázolni se gázoltam, el egyet se ... De ha nagyon akarja, magukra hagyom magukat.

KÁROLY Adok én neked ! Négy napja nem láttunk ! .. . Te 'vagy itt a fővendég, nem a firkász! Hát mit képzelél ? !

TAMÁS Na, akkor vége legyen az aggodalmaskodásnak.

A többiek felé mennek, Károly Kelemenhez vezeti Tamást. Kelemen feláll

KÁROLY *(ünnepélyesen)* Ő az én elsőszülött fiam, Ta más.

KELEMEN *(kezét nyújtja)* Kelemen Péter. *(Károlyra mosolyog)* Most már az egész családot ismerem, nem-de?

KÁROLY Az egész családot. Négy gyermek, nem kis dolog. Hány unokát jelenthet ez?

ILONA *(széket hoz Tamásnak)* Ülj l'e, fiam.

Sándor poharat tesz Tamás elé, tölt... Mindnyájan koccintanak Tamással, majd leülnek

TAMÁS *(miután felhajtotta a pálinkát)* Brassóban nem kaptam szállodát. A kabinban aludtam. Az anyjuk keservit.

SÁNDOR *(kedélyesen)* Nem futkároztak .a kocsid alá a kis luxusok, mint .a múltkor.

TAMÁS Na, ezt hagyjuk.

ILONA Nem voltál te hibás, édes fiam !

ANNA Konstancán hogy telt? Legalább megmártóztál a tengerben?

TAMÁS A fürdőkádban ... A fürdőkádig alig volt erőm elvászorogni, olyan fáradt voltam.

ILONA *(Kelemenhez)* Tamás hazaérkezése számunk-ra mindig ünnep. Négy-öt napos utakra jár egy marha nagy huszonnégy tonnás kocsival. *(Tamásra néz)* Hiába kérjük, kéredezkedjen át autóbuszra vagy t'xira .. . Három gyereke van már pedig.

TAMÁS Édesanyám, ezt már letárgyaltuk.

ILONA Törödsz, is te azzal, hogyannyit nyugtalankodom miattad.

TAMÁS *(gunyorosan)* Egy huszonnégy tonnás kocsi biztonságosabb, mint egy ökrösszekér.

ILONA *(harag nélkül)* Bolond kölyke.

KÁROLY *(Kelemenhez fordul; nem tudja megállni, hogy ne dicsekedjen)* Hát ez az én családom, kedves öcsém ... Az egész házat mi lakjuk. Az emeletet Ta-más fiam a szép kis családjával, a földszintet mi, többiek ... Na, a házhoz mit szól? A teleikhez? A nevünkön a telek, amikor mi megvettük, még át lehetett íratni. *(Nevet)* Ha egy kicsit késlekedünk, most ez a beszélgetés nem az én területemen, hanem az államén folyna.

SÁNDOR Csak dicsekedjen, a végén még elveszik ma-gától.

KÁROLY Ezt aztán nem. Idáig nem terjeszkednek a blokkokkal. Jó helyen választottam én telket.

ILONA Hát én azt nem élném túl, ha lebontanák a fe-jünk fölül a házat ... Meg a *is kert, ami nagyon fontos. Nem, kell piacra járnunk.

ANNA Édesanyám, miből gondolja, hogy ez őt érdekli?!

KÁROLY *(Kelemenre néz, elmosolyodik, majd ugrató hangon)* Érdeklí a mi kedves vendégünket az ember gondja-baja. Hisz újságíró vagy mi a fene ... Egy-újságíró, az felelős ember. Felelős a mi gondjainkért, bajainkért ... Amikor ír, akkor minket képvisel. A fizetését is a mi adónkból kapja ... Minden érdekli magát, ami nekünk fáj, nem így van?

KELEMEN Hát hogyne ..

KÁROLY Tehát egyetért velem?

KELEMEN Egyetértek, persze.

ANNA *(tréfásan)* De a dicsekvést a házzal meg a dicső elnöki múltjával ne kezdje újra.

KÁROLY Akár dicsekedhetem is ! Panaszkodni is jogom van, dicsekedni is jogom van, felháborodni is jogom van!

TAMÁS *(ellenségesen)* Beszélési joga is van valami-be? Mert ha van, azzal dicsekedhetne.

SÁNDOR *(vidáman)* Döntse már e l, édesapám, hogy az új lakónegyedre a kertes házakra építsék! KÁROLY Mondtam, hogy a mi utcánk megmarad.

IMRE *(ő is játszik)* Az egykori nagy közéleti személyiségről mindjárt kiderül, hogy csak a maga háza, a maga családja érdekli!

KÁROLY *(Kelemenhez)* Megmondom magának, miért harapdálják most a bakámat a kölykeim. Mert nem

nagyon szeretik, ha felemlégetem, h o s y mennyit köszönhetnek nekem.

TAMÁS A mi dolgunk lenne felemlégetni,
ILONA (*bizonytalanul*) *Nem illik... hát nem illik* a vendég előtt ugratni egymást ...:Én tudom, hogy csak hülyéskedtek, de ő komolyan veheti.

TAMÁS (*Kelemen nézi*) Akárki a vendégünk, 'nem fogjuk zavartatni magunkat... Nem fogunk alakoskodni a kedvéért!

SÁNDOR Nem fogunk vezércikkeket szavalni a tisztelet ,e.
KÁROLY (*Kelemenhez*) Az én rovásomra hülyülnek, nem a maga rovására.

KELEMEN (elmosolyodik) Az igazság az, hogy kezd tetszeni nekem a családja... Látszik, hogy maga nevelte Annát meg a fiukat.

TAMÁS Hasonlókat kívánunk magának is: hogy meg-nyerje mi tetszésünket.

KÁROLY Az én tetszésemet már megnyerte: egy szavam nem lenne hozzá, ha nem nyerte volna meg.

SÁNDOR Mivel, édesapám? Mivel nyerte meg a maga tetszését?
KÁROLY Érdeklődéssel hallgatja, amiket mond k.
SÁNDOR Mintha a mestersége gyakorlásával járna, hogy érdeklődéssel hallgasson.

KÁROLY (*legyint, majd Kelemenhez fordul*) *Hol is* hagytam abba? Igen... Hogy mivel dicsekedhetem, miután még azt is őszintén elárultam, hogy éjjeliőrként megyek nyugdíjba. Hát volt egy nagy céloom, s azt el is értem! Az volt az én nagy céloom, mindent annak rendeltem alá, hogy újra együtt legyen a család. Míg ez a ház nem volt meg, mi lenn Szedresrétén, a gyerekek már benn a városban: ki gyárban, ki iskolában... levelet hébe-hóba kaptunk, négy gyerekért aggódtunk egyszerre.

ILONA Hányadszorra dicsekszel cl már, Károly, hogy újra együtt a család!

ANNA (*Kelemenhez gunyorosan*) *Gratulálok*: valóban jó hatással van édesapámra: ő ugyanis eddig nem tartozott a legbeszédesebb emberek 'közé. Mi lenne, ha róla írna inkább.

KELEMEN Meggondolhatom.

KÁROLY Már hogy gondolhatná meg: én magával mint magánemberrel beszélgettem, nem mint újság-íróval.

ANNA (*Kelemenhez*) Beszéljen vele mint újságíró. IMRE Kérje! fel szépen édesapámat egy interjúra: hát-ha 'kötélnek áll... hiú ember.

ANNA Velem nem sikerült az interjúja, hátha vele sikerülni fog.

KÁROLY (*töpreng*) Veled nem sikerült... Szóval az lehetne a további beszélgetésünk alapja, hogy miért nem sikerült. (*Játékosan*) *Szánom* és bänom, hogy annyit fecsegetem. Elteremttem a figyelmet egy igen lényeges kérdésről: egy okos újságírónak a beszélgetése 'egy okos lánnyal min is akadt el ...

ANNA Rossz riportalanynak bizonyultam, hányszor mondjuk el, hogy belenyugodjon.

KÁROLY Hogy nyugodjon bele egy apa, hogy csalódtak a lányában.

KELEMEN Csakhogy nem a lányában csalódtam, ha-nem önmagamban. Bizonyára nem találtam el a meg-felelő hangot, rossz kérdéseket tettem fel neki.

KÁROLY De ő azért valamiket csak válaszolgatott azokra a rossz kérdésekre. Ezért érdekelné engem, mifélék is voltak azok a rossz kérdések.

KELEMEN Nem voltam formában, ennyi.

ANNA Nagyon is *formában* volt, én úgy emlékszem.

KELEMEN (*nevetve*) Akármilyen formában voltam, az elején meg se akart mukkanni.

TAMÁS De aztán csak beszélt, vagy nem?

KELEMEN Beszélni éppen beszélt ...

TAMÁS Annyi tán a baj, hogy nem, a maga szája íze szerint?

ANNA (*hirtelen elneveti magát, majd vidáman*) Az elején, hát az elején mintha egy ajtófélfá elé tarotta volna a mikrofonját. Hát persze!... Amint letette elém az asztalra azt a mikrofont, úgy éreztem, nincs is mit mondanom... Egyre csak azon töprengtem, miért épp engem választott ki erre a beszélgetésre.

(*Kelemenre néz, majd csúfolódó hangon*) *Egy íréé'* csak úgy egyszerűen kíváncsi lett rám?! Miért éppen énrám? Mondhatok-e én bármit is, ami óurasága számára fontos lehet? (*Rövid szünet*) *Nem* kötekedni akarok, nem is vagyok kötekedő természetű... *Sem bosszúálló.*

KÁROLY (*rácsap*) Bosszúálló? Miért 'kellene neked bosszút állnod?

ANNA *Hát* hogy úgy megkínzott engem azzal a *be-szélgetéssel*. (*Kelemenhez fordul, majd ismét csúfon-dárosan*) *Könnyen beindult volna a beszélgetésünk*, ha mondjuk, meg kellett volna *védenem* valakit maga előtt. *Ugy értem: magamfaját, mert a főnököket* felőlem támadhatja, csak nem az én szerény közreműködésemmel. (*Egyre vidámban, felszabadultabban*) Meg ;akar védeni talán valakit a *ötönök 'közül? Eb-ben szívesen leszek a segítségére ... Ha maga 'szerint jogtalanul bocsátottak el bárkit is a lányok közül, nevezze csak szépen meg, s *ha* ismerem, nem hallgatom el a véleményemet róla. Ha jó a véleményem, mert rosszat án 'munkáslányról nem mondok egy értelmiségi előtt. (*Ránevet Kelemenre*) Vegye úgy, hogy munkásöntudatból.

KÁROLY Bravó, kislányom ... Abba ne hagyj, ilyen formában még nem voltál.

ANNA (továbbra is jókedvűen; Kelemenhez) Én magafajta emberrel ma beszélgettem először... S nagy jóindulatomban egyszer sem 'kérdztem vissza... Kihasználhattam volna én is az alkalmat, s szépen feltehettem volna magának a kérdést, őszinték-e az újságírók a cikkeikben. Ma őszinték-e, ma vállalják-e az igazság kimondását, és nem ;akkor régen, amikor édesapámat leváltották, tehát a kérdés megválaszo-lása alól nem bújhatna ki... De mint már mondtam, nem vagyok 'kötekedő természetű. (Csúfondáros ne-vetéssel) Szerencséje 'különben, hogy nem a gyárban kérdezgetett. Hamar leráztam volna ! Hallgathatott volna olyan sablonszövegeket, hogy a haja szála is ég-nek állt volna tőlük... Még most se késő: ha sablonszövegeket akar, csak szóljon.

KÁROLY (megveregeti Kelemen vállát; nagyon vidáman) S maga még azt állította, hogy az én leányomnak nincs felvágva a nyelve'.

KELEMEN Én azt nem mondtam, hogy meg se mer szólalni... De azért nagy kár, hogy sok mindent el-hallgatott. (*Játékosan*) Makacsul, megátalkodottan.

KÁROLY (a térdére csap jókedvében) Hát milyennek kellene lennie maga szerint?! Mert szerintem legyen csak makacs, büszke, rátarti, akaratos! Nem alázata nevettem én 'ezt a lányt... Önállóságra! Nem tapsifüles nyuszika ó! Arra neveltem én, hogy fejet 'sose hajtson!... Hogy védeni tudja magát. ha ki-szolgálatott helyzetbe akarják kényszeríteni!

KELEMEN Egy pillanat... Engem vádol talán azzal, hogy kényszeríteni akartam a lányát valamire?... A kiszolgáltatottságtól félti, ha jól értetem.

KÁROLY (felnevet) Magára vette?! Azon most el kellene töprengenünk, hogy miért is vette magára! SÁNDOR Nem ártana!

TAMÁS (Annához) Miket is mondtál te ennek a magnójába?

ANNA Majd megtudod, ha megjelenik a cikke. KELEMEN (szinte vidáman) Nem szolgáltatta ki ma-gát, ettől ne tartsanak !

TAMÁS Nem biztos, hogy ugyanazt értjük kiszolgálta-tottságon.

KELEMEN Maga például mit árt rajta?

TAMÁS Ha például egy munkáslány nem azt mondja egy cikkben, ami a legeslegszintébb véleménye, akkor az újságíró rosszindulatának, felelőtlenségének 'köszönhetően megalázó, kiszolgáltatott helyzetbe kerül.

KELEMEN A maga hüga nem fog kiszolgáltatott helyzetbe kerülni.

TAMÁS Remélem is.

ANNA (hirtelen Kelemenhez, nagyon vidáman) Tegyen fel egy kérdést : hadd lássák, hogyan is készül 'a riport. Csak megnyugtatójukra! Na. várom a kérdését!

KELEMEN Ugratni akar, na hagyjuk.

ANNA Nem látja, hogy nyugtalanok? Hát megnyugtató-
tásukra,

KELEMEN *(rövid töprengés után, szinte élesen)* Milyen kellemetlenségek érték a munkahelyén az utóbbi időben?

SÁNDOR Ha válaszolsz rá, kirúgnak.

TAMÁS A kérdés nem rossz. Ha tisztességes ember szájából hangzik el, akkor nem rossz.

ILONA Annus, ne válaszolj erre a kérdésre.

KÁROLY Tulajdonképpen az én lányom bármilyen kérdésre válaszolhat. Ő a gyár egyik legjobb munkásnője : nyugodt lehet, hogy nem esik bántódása

ANNA Hát hagynak válaszolni, vagy nem hagynak? Íme a válaszom! *(Nem folytatja, ehelyett féktelen nevetésben tör ki. Majd csendesesen)* Csak azt kacagom, hogy mindannyiukat ki fogom ábrándítani ! Mindkét fél elégedetlen lesz!

ILONA Ne bolondozz, kislányom,... Nyugodj meg...

ANNA Tehát a válaszom : "ngem, mind ez ideig komoly kellemetlenség nem, is ért a munkahelyemen. *(Nem bír magával: egyre kötekedőbb hangon, egyre csúfodárosabban)* Nem haragszom senkire), nem gyűlölök senkit! Nem hiszik?! Hát kire haragudnék, kit gyűlölnek?! Nevetséges is lenne, ha elkezdenék haragos - "odni, gyűlölködni... Persze! Mert egy kötőlány haragja csak nevetséges lehet ... Nem vagyok én az angol királynő, én egy kötőlány vagyok... Ha az angol királynő lennék, akkor igen ! ... Akkor érne valamit a haragom, a sértődöttségem, a gyűlöletem! *(Hosszabb szünet után, csendesebben)* Persze, kevesebbet keresek, ha szakadás a 'szál, vagy ha egyáltalán nincs mit betűznöm a gépbe, de hibáztatni kit hibáztathatnék? ... Ilyen a szál, legyint a mester ... nem jutott magának anyag, mentegetőzik, s még én biztatgatom, ossza csak szét inkább azok között, akiket két-három gyermek vár 'odahaza. Egy barátom egyszer a szememre vetette), hogy mialatt veszekedni körülöttem az asszonyok, én fölényesen mosolygok ... Mitől vagy olyan fölényes, mitől van akkora önbizalmad, nemcsak te végeztél gimnáziumot, próbált sértegetni Mit válaszolhattam volna? *(Kelemenhez)* Maga szerint mit?

KELEMEN *(igazi érdeklődéssel)* Folytassa csak, folytassa.

ANNA Na, mit válaszolhattam volna?

KELEMEN Szerintem)semmit.

ANNA Persze, hogy semmit sem válaszoltam... Fölényesen mosolyogva elfordultam. *(Mereven nézi Kelemt, majd komoran)* Maga nem értheti meg az én világomat. *(Magába húzódik)*

TAMÁS *(rövid szünet után Kelemenhez)* Nos, maga ebből mit venne be a riportjába?

KELEMEN Az Anna szövegét. Az egészet, úgy, ahogy van.

TAMÁS Kommentálná?

KELEMEN Úgy érzem, szükségtelen lenne magyarázó szöveggel megtoldani.

KÁROLY Szép szöveg volt az Annusé.

ILONA Én nem értettem, mit is akar mondani, pedig nagyon figyeltem.

SÁNDOR *(Kelemenhez)* Maga 'kihasználhatná Annus ellen, amiket elmondott... Összeférhetetlen teremtésnek nevezhetné.

KELEMEN Miért nem inkább nagylelkűnek? Hisz hagy-
ná, hogy a rászorultabbak többet keressenek. SÁNDOR *(vigyorog)* Maga túlságosan is jóindulatú An-
nus iránt.

TAMÁS *(Kelemenhez)* Tegyen fel Annusnak még egy kérdést.

KELEMEN *(Annára néz)* Nem fog válaszolni rá. TAMÁS Még mindig nem vagyok tisztában azzal, hogyan 'készül a riport.

KELEMEN *(most komolytalanul)* Szeret olvasni, Annus?

TAMÁS Komolyabb kérdést tegyen fel. Erre akármit válaszol, teljesen mindegy... Úgy értem, a kiszolgáltatottság szempontjából. Senkit nem érdekel, szeret-e olvasni vagy nem szeret. Kinek árt vele, kinek használ?

ANNA *(felneéz)* Nem is, olyan ártatlan ez a kérdés, Ta-más, amilyennek hiszed. Megtudod a válaszból.

(Kelemenhez, gunyorosan) Nagyon szeretek olvasni. Nagy írók nagy könyveit. Újságot nem nagyon. A maga újságját például egyáltalán nem. Nincs benne olvasnivaló.

IMRE Jól megadtad neki !

KELEMEN *(harag nélkül Annához)* Remélem, hogy a magáról szóló írásom olvasmányos lesz.

ANNA Hogy még olvasmányosabb legyen, mondok ma-
gának egy szép mondatot : A könyvek ráparancsol-nak az, emberekre, hogy ne nyugodjanak bele abba, hogy jelentéktelenek. *(Ironikusan nézi Kelemt)* És mégis belenyugszanak... Maga már belenyugodott?

KELEMEN *(mosolyog)* Megpróbál kihozni a sodromból?

ANNA *(ő is elmosolyodik)* Tréfa volt. *(Rövid szünet után furcsa nevetéssel)* Én sajnálom magát valami-ért... Az, őszinte szó meghalt... Hogy lehetne jó riportokat írni, ha az őszinte szó meghalt. Maga se őszinte hozzánk, mi se magához... Itt, ebben a házban feltámad ugyan az őszinte szó, de csak miután maga kiment. Tehát mondjon le a riportról, vagy írjon, egy cikket arról, hogy az őszinte szó meghalt... Kezdje így: a bizalmatlanság magva kinőtt... a bizalmatlanság fája már akkora, éri az eget

KÁROLY *(Annushoz szalad, megrázza)* Kislányom... Mi van veled?

ANNA *(csendesesen)* Nincs semmi bajom, édesapám... Ne féljen, nem sértődött ő meg. *(Kelemenhez)* Ugye, nem sértődött meg?

KELEMEN *(csendesesen)* Miért sértődtem volna meg?

ILONA Nagyon fáradt vagy, kislányom?

TAMÁS *(Kelemenhez)* Én a maga helyében megsértődtem, volna.

ANNA *(Kelemenhez)* De a riportról azért lemond, ugye?

KELEMEN Ha maga akarja, akkor le.

ANNA *(hosszabb ideig mereven nézi Kelemt, majd nagyon játékosan)* Én az egész cikk helyett ennyit írnek a maga helyében: olyan kötöttárugyárról beszélgettem egy szép, okos lánnyal — mert ugye általában a riportokat szép, okos lányokról szokták írni —, ahol a veszekedést csak hírből ismerik, ahol az asszonyok bármily körülményben: akkor is, ha szakadás a szál, akkor is, ha éppen nincs mit befűzni a gépbe... csak szépen mosolyognak egymásra, mesterre, mérnökre, igazgatóra, közéjük tévedt újságíró-ra... Az a szép, okos lány pedig oly nagy lélek, hogy még mosolya mögé rejtözve sem, káromkodik, ha szakadás a szál... A szál olyan, hogy könnyen elszakad, mondja vidáman, s szépen gyorsan megcsinálja a takácsbogot... Mit gyorsan? Villámgyorsan ! Hisz szemé-nek sugarai kötik a bogot, nem a kezei...

Hirtelen elhallgat, lehajtja a fejét ... Hosszabb ideig csend. Egyelőre nem tudják hova tenni Anna furcsa vídámkodását.

SÁNDOR *(végre megtöri a csendet)* Tegnap találkoztam Kovács Mihállyal. Azt mondta, eladná a szedresrétei házunkat, de nem kell senkinek.

KÁROLY *(felkapja a fejét)* A nyavalyás. Ötvenezerért megkapta.

SÁNDOR Kolozsvárra akar költözni ő is.

KÁROLY *(kategórikusan)* Nem fog sikerülni neki. Nekünk is milyen 'nehezen sikerült. Hol fog ő itt munkát kapni ? Beáll szemetesnek?

ILONA Beáll az építkezésekhez, mint te annak idején.

Fiatalabb, még bírja a munkát.

KÁROLY *(rövid szünet után konokul)* Az a ház több mint százézet ér.

SÁNDOR Húszezerért megkapja... Nyaralónak meg is vehetnénk.

KÁROLY Az a ház több mint százézeit ér!

SÁNDOR Vegyem meg magának ajándékba?

KÁROLY Elköttyavetyéltem annak idején. Odaadtam ötvenezerért.

SÁNDOR Kell nyaralónak, vagy nem kell?

TAMÁS *(jóhiszeműen)* Tényleg megvehetnénk nyara-lónak.

KÁROLY Istentelen kölykei !

ILONA Csak jót akarnak, Károly.

KÁROLY *(vérig sértetten)* Szóval mi egy nyaralóban neveltük fel a négy kölyköt? Egy nyaralóban?! TAMÁS *Jól van, édesapám, nem vesszük meg (nyara-lónak).*

SÁNDOR *Én bizony megveszem, ha hűszezereért idead-ja.*

KÁROLY *(megfelelkezve magáról)* Hozzad vágok valamit, te... Te! Mindjárt szemedbe mondom, hogy ki vagy te! Kicsi szaros egy nagy gyárban. Mondtál te már ellent a munkahelyeden is, vagy csak apáddal mersz szemtelenkedni?! *(Rövid szünet után gunyorosan)* Elnézést, hogy hiányosra sikerült a jellemzésed... Mert 'szoktál te ágálni, kellemetlenkedni a munkahelyeden is; ha magad vagy a rohadt raktárban dolgozó melósokkal... De rögtön mézesmázosra vált a képed, ha főnök elé kerülsz. Lefelé rüg, felfelé nyal: az vagy te!

SÁNDOR *(nevetést erőltet)* Na, kellett neked. Vulkánt piszkáltam meg.

ILONA *(magából kikelve)* Itt a vendég előtt! Hát nem szégyellitek magatokat? ! Főképpen te, Károly... Még elhiszi a szerkesztő úr, hogy Sanyi olyan, amilyennek lefestetted.

KÁROLY *Minek ócsárolja a házat, amelyikben szüle-tett?! (Rövid szünet után Kelen testhez; csendesén)* Sikerült felingerelnie engem a nyavalyás 'kölykinek... Mérgében aztán összevissza beszél az ember. *(Rövid szünet)* Rendes, fiú ez a Sanyi, szeretik és megbecsülik a gyárban, ez az igazság... Tulajdonképpen tisztelnem kellene Sanyi fiamban, hogy még az apjával is szembe mer szállni... hogy szemtelenkedni mer a jó hangulat kedvéért. Rendes kölyök: a beosztottjai szeretik, a főnökei egy kicsit neheztelnek rá az igaz-mondásáért... Én meg, talpnyalónak neveztem dühöm-ben. *(Nevetgél)* Mikre nem képes az ember, ha fel-dühítik. *(Továbbra is Kelemenhez)* Tudja, a szedres récei dolgokkal a legkönnyebb engemet felhúzni... Mert az nem egy akármilyen falu... Hát magának mondjam?! Járt maga ott?

KELEMEN *Jártam, igen...*

KÁROLY *N^a, mit szól hozzá? Milyen falu az maga szerint?*

KELEMEN *Nem sokat tudnék mondani róla. Egyszer jártam ott, s már elég régen.*

KÁROLY *(tréfásan neheztel)* Na, ezt nehezen tudom megbocsátani magának. *(Nevetgél)* Hogy nem hagytak magában mély nyomot a szedresrétei élmények. *(Rövid szünet)* Na, de valami nem nagyon tetszik nekem. Hogy olyan szótlan fiú maga. Maga tud legtöbbet, hát magának kellene legtöbbet beszélni.

KELEMEN *(kedélyesen)* A riporter megszokja, hogy hallgasson... Kérdéseket még tud feltenni, de élményeit élvezetesen előadni nemigen... Az az írók ki-váltása.

IMRE *Na, Annus, máskor regényírórt hívj meg!* ANNA *Jó, Irmus, majd válogatok közülük, ha időm engedi.*

KÁROLY *(hosszabb ideig mereven nézi Kelelent)* Látom, unja magát minálunk.

KELEMEN *(védekezik)* Én? Dehogy. Nagyon jól érzem magam.

KÁROLY *Elnézését kérem, nem vettem észre, hogy üres a pohara... Ejnye, fiúk, ennyire lehet bennetek megbízni... Legalább a vendégnek töltenétek, ha nekem nem is. (Tölt a poharakba; Kelemenhez) Na egészségére!*

KELEMEN *Kedves egészségükre.*

Koccintanak, felhajtják

SÁNDOR *(rövid szünet után Tamáshoz)* Nem fog a kezifékem, megjávitod, Tomi?

TAMÁS *Majd holnap délelőtt, jó?*

SÁNDOR *Jó... A kulcsot el ne felejtsem odaadni. (Kiveszi a zsebéből a slusszkulcsot, odadobja Tamásnak)*

KÁROLY *(Tamáshoz)* Kaptál most szabadnapot a nagy út után?

TAMÁS *Egyet.*

KÁROLY *Kár... Lementünk volna Szedresrétére a Sanyi kocsijával néhány napra... A tanácstól úgyis kell a papír arról a háromnegyed évről. (Rövid szünet)*

után) Fél éve jártara ott utoljára. Tiszta szégyen. *(Rövid szünet titán)* Teleszívniánk a tudónket rétet levegővel!

Hosszabb szünet

TAMÁS *(anyjához)* Hoztam disznóhúst. *(Rövid szünet)* Egy láda sört is ledobtam a kocsiról.

KÁROLY *Feketefuvar I*

TAMÁS *(színlelt felháborodással)* Egy láda sörért én nem kockáztattok.

IMRE *(teátrálisan)* Éljen, aki disznóhúst és láda sört tesz az ő szeretett családjá asztalára!

KÁROLY *(Kelemenhez hajol)* Még egy tanácsot kérek magától. *(Imrere mutat)* Ez az én legkisebbik fiam mérnökre fog felvételizni. Tanárnak nem is engedném... Azt mondtam neki : mérnöknek vagy orvos-nak ! Na mit szól hozzá? Igazam van?

KELEMEN *Hát ha neki is a mérnökihez van kedve...*

KÁROLY *Miért ne volna kedve hozzá? Manapság mindenki a mérnöki meg az orvosi diploma után fut. (Imréhez)* Kedved van hozzá, fiam?

IMRE *(játékosan meghajol)* Igenis, édesapám.

KÁROLY *(rövid szünet után Kelemenhez)* Szemibe merem mondani magának, hogy büszke vagyok a gyermekeimre. *(Szónokiasan)* Vagy megtalálták a helyüket, vagy jó úton keresik!

TAMÁS *(felháborodik)* Énrólam maga ne nyilatkozzon, nagyon szépen kérem. Ha utcaseprő lennék, maga akkor is kérkedne a mesterségemmel.

ILONA *Nem apád küldött téged sofőriskolába, neked volt olyan nagy kedved hozzá... Minket csak ne hibáztass!*

TAMÁS *Ki hibáztatja magukat? Én arra kértem édesapámat, hogy 'ne kérkedjen velem.*

KÁROLY *Na de megálljunk csak egy percre! Én nem akadályoztam meg, hogy érettségizett legény létedre sofőriskolába iratkozz, ez igaz! (Kelemenhez fordul)* Maga legyen döntőbíró ebben a kérdésben, magában megbízom, maga biztosan tisztán látja a dolgokat... Nem követeltem meg, hogy egyetemre felvételizzen inkább, nem tagadom... De! Mit kell itt figyelembe venni? Azt az egyetlen tényt, hogy mekkora dolo^s volt hűsz. évvel ezelőtt sofőrembernek lenni! Én például elők koromban egy sofőrembernek bizony isten elő-re köszöntem. Akkor még csak két sofőr került ki a faluból, amikor én Tamást a sofőriskolába elengedtem. A Barta Sanyi fia volt az egyik. A másik meg... Ki volt a másik? *(Tamáshoz)* Na miért nem mondd, hogy ki volt a másik?

TAMÁS *(ingerülten)* Nem fogok most azon töprengeni, hogy ki volt a másik.

ILONA *(rövid szünet után)* Amikor én leány voltam, a sofőrök fehér kesztyűt viseltek.

IMRE *Tamás, te miért nem viselsz fehér kesztyűt? Képz^{el} csak el: sötétben világítana.*

Egyedül kacag

KÁROLY *(komoran nézi Imrét)* Ha nem jutsz be a mérnökre, letöröm a derekad. Ezt jól jegyezd meg magadnak. Ez eszedbe jusson, amikor tankönyvek helyett regények meg mindenféle marhaságokról szóló könyvek után nyúl a kezed. *(Ilonához; mintha Kelemenről most is megfélekezett volna)* Tegnap délelőtt benézek hozzá, lássam, tanul-e, hát mit látok: hogy fenét tanul, marhaságokat olvas,..

IMRE *Amit maga is nagy érdeklődéssel olvasna, azt olvastam..*

KÁROLY *A Vendégek a világűrből olvasta... Minek kell ilyen marhaságokat olvasni? (Szinte undorral)* Repülő csészealj... Történelem előtti civilizáció... Persze a mai embernek mindent be lehet adni. Az ember kezd leszokni *(a gondolkozásról).*

IMRE *Maga minek ítélkezik minden alap nélkül? Ha olvasta volna *(azt a könyvet, minden bizonnyal más lenne a véleménye.**

KÁROLY *Én olvastam azt a könyvet. De az más, ha én olvasom... Én nem készülök felvételire... Nem akarom, hogy majd te' is szememre vedd, hogy nem szorítottalak felsőbb iskolára. (Rövid szünet, majd Tamás-*

ra 'néz) Ha annak idején azt jelented be nekem, hogy atomfizikusnak készülsz, tán nem örültem volna? TAMÁS Zárjuk le ezt a vitát, jó?

KÁROLY Az az igazság, hogy már kölyökkorodban is autókról álmodoztál... Hát me^ovalósultak az álmaid.

TAMÁS (ingerülten felnevet) Ganéjhordás közben álmodoz'am autókról.

KÁROLY Tán szégyelled, hogy ganéjt hordtál?

TAMÁS Ki szégyelli?

KÁROLY Akkor minek veted a szememre? (Rövid szünet után szinte kérkedve) Nincs szégyellnivalóm. Amit megtehettem a családomért, megtettem... Hogy nem hagytam szétszóródni ebben a marha nagy Kolozsvarban a családot, az is nagy dolog, nem? Meg hogy mi itt nem ágyrajárók vagyunk, nekünk itt kertés házunk van, itt mi fészket raktunk!

SÁNDOR Ki állította, hogy szégyellnivalónk van?

KÁROLY Senki sem állította.

SÁNDOR Akkor minek védekezik?

KÁROLY Én nem védekezem, én tényeket soroltam fel...

TAMÁS (rövid szünet után Annához) Én tennék neked egy jó ajánlatot, húgom: gyere át a szállítóvállalat-hoz. könyvelőnek. Elintézem, egy szavamba kerül.

ANNA Ne hülyéskedj, Tomi.

ILONA (zavartan néz Kelemenre) Ne tárgyaljátok ezt most. Untatjátok a vendéget.

KELEMEN (Ilonára mosolyog) Nem unom magam... Ahol én unom magam, onnan azonnal távozom. Ilye-nek a: újságírók: menekülünk az unalmas társaságok-b!

TAMÁS Arról beszélgetünk, ami jólesik. (Kelemenre mosolyog) Nem spicli maga, hanem újságíró, nincs igazam? Különben is: minek kellene elhallgatnom, hogy nekem is van protekcióm valahol? (Nevet) Éⁿ vagyok talán az egyetlen, akinek ebben az országban protekciója van? A protekcióról még az újságokban is irtak.

ILONA (Tamáshoz) Másoknak milyen jó tanácsokat tudsz adni... Bezzeg te nem fogadod meg a jó tanácsot, hogy kéredzkedj át taxira vagy autóbuszra... Hiába lakunk egy házban, alig látunk, fiam.

SÁNDOR (Tamáshoz fordul) Taxira, autóbuszra? Hülyeség... Kinézhetnél magadnak egy jó szerelői álmamelyik autószer^oben.

TAMÁS Nem nekem való.

SÁNDOR Ki keres ma többet, mint egy autószerelő? (Kelemenhez) Maga is rnegmondhatná.

KELEMEN (vállat von) Nincs kocsim.

SÁNDOR Na, csak ne játssza itt meg, hogy fogalma sincs, mi megy végbe az autószer^oveknél... Miféle újságíró maga?

ILONA (Sándorra néz, majd Tamásra) Tamásnak hiába magyarul, Sanyi. Hallhattad: a csavargást szereti.

SÁNDOR Megvan azért neki a magához való esze... S mindent el lehet intézni... Na, Tomi?

TAMÁS Mondtam, nem nekem való.

SÁNDOR Elég hülye vagy. (Kelemenhez) Mindent el lehet intézni, nincs így?

KELEMEN (tartózkodóan) Én nem vagyok erről meggyőződve.

TAMÁS Hagyjad, Sanyi. (Kelemenhez) Látom, nem nagyon szereti az egyenes válaszokat...

KELEMEN Nem szeretek 'a levegőbe beszélni.

KÁROLY (nevet) Egy újságíró dolga az, hogy hallgasson, és hogy kérdezzen, ha már nincs mit hallgatni... Na, mit bámultok úgy? Ez a helyzet. (Kelemenre néz) A mi kedves vendégünk is szép őszinteséggel meg-mondta, hogy így van ez.

TAMÁS (Kelemenhez) Maga protekció nélkül 'került az újsághoz?

KELEMEN R^emélem.

KÁROLY Na ne sérttegetétek a vendéget... Adok én nektek, szemtelen kölykei

SÁNDOR (csüfondárosan) Teljesítsük az atyai parancsot, szálljunk le a vendégről. Rendben, bátyus? TAMÁS (gúnyosan) Rendben... Elvégre rendes gyerek: népszerűsíteni akarja a mi szépséges húgunkat.

SÁNDOR Sztárt akar belőle... Na, ennek sikerére ígyünk is egyet. (Iszik)

KÁROLY (Kelemenhez) Ilyenek ezek a fiúk... Szemtelenkednek jó dolgukban! Remélem, nem haragudott meg rájuk. Láthatta, engem sem kíméltek.

KELEMEN (Károlyra mosolyog) Eszemben sincs megharagudni.

TAMÁS (miután ő is felhajtott egy pohár pálinkát, 'évdöve) Édesapám, van egy jó ötletem... N'em akar éjjeliőr lenni, értem... De miért nem vállalja el egy méntelep igazgatását? Ki ért úgy a lovakhoz, mint maga?! Emlékszem jól: a maga lovainak ostor se kellett, repültek, mint a mesebeli paripák. (Ironikusan) Itt, van kéznél ez az újságíró, mindjárt meg, is kérheti, intézze el magának. Szép nagy méntelep van ennek a városnak a szélén. Na, mit szól hozzá?

KÁROLY (veszi a lapot) Hogyhogy mit 'zólok hozzá? Elvállalom. (Kelemenhez) Na, segít engem ebben a szerény 'kis dologban?

KELEMEN (nevet, majd kedélyesen) El van intézve. KÁROLY Hallottátok, fiúk? Nem csalódtunk a mi kedves vendégünkben! Mondtam én hogy Annus csak rendes embert invitál be a családi házba!

SÁNDOR (rövid szünet után panaszosan) Jó, édesapám-bál igazgató lesz, de mint igazgató gyereke én sem elégedhetem meg 'egy raktárnoki állással! Na, döntésük csak el szépen, belőlem mi lesz... Meg, Tamásból, aki szintén előbbre kell hogy lépjen: semmiképp 'sem maradhat meg sofőrnek! Nem beszélve Annusról, akit szintén ki kell emelni a kötőgép mellől!

KÁROLY (kedélyesen) Imrus mérnök lesz, de hát ez eddig is eldöntött dolog volt, remélem ezért nem, említetted. . . Annus lányom helyzete könnyen megoldható. Szépen felvételizik az, orvosira. Szintizessel fog bejutni, Ez nem vitás, az érettségi oklevelében csak tízese^k vannak. Hat év múlva ő lesz az ország egyik legjobb orvosa, ez sem vitás. (Egyre jobban belemelegszik) De itt vagytok ti, elsőnek és, másodiknak született fiaim., harmincon felüliek... Hát veletek mi leg^oen, ez a nagy probléma! (Huncutul mosolyog Kelemenre) Ezek már vének a tanulásra, nem igaz? Na, maga szerint hogyan emeljük ki a kátyúból a sorsuk szeke^oret?... Neveztessek ki őket is? Vagy inkább választassuk be őket valahova?

IMRE (nevet) A mi kedves vendégünknek eldicsekedte, hogy elnök volt, de azt még nem, magát is, hogyan választották meg elnök^oké.

KÁROLY (készségesen) Egyszer csak hívattak a rajom-hoz, s közölték, hogy na, magát kinevezzük elnök^oké, azaz hogy úgy döntöttünk, hogy a jövő választáson a faluja elnök^oké választja.

Kelemen nevet

SÁNDOR Jó, mi?

KÁROLY (játékosan) Igazgatónak kinevezendő apátok-nál magasabbra kell jutnotok, ez a lényeg... Szerkesztő barátunk, remélem, szívvel-lélek^el segíts^ogunkre lesz felemelkedésünkben.

KELEMEN (még mindig nem hagyta abba a nevetgélést) Minden el lesz intézve, természetesen.

KÁROLY Na, fiúk, meg vagytok, elégedve?

ILONA (hara^o, nélkül) De komolytalanok tudtok lenni! Még te is, Károly... Öregember létedre!

KÁROLY Hallanám már a te nev^otésedet is! Nem áldott meg téged. a jóisten humorérzéssel. (Hosszabb szünet után, Kelemenhez) Alig fogyasztott valamit. Parancsoljon.

KELEMEN Köszönöm, veszek én, nem vagyok szégyenlős.

ANNA (Kelemenhez, kötekedő hangon) Remélem, meg van elégedve a családommal.

KELEMEN (udvariasan) Rég éreztem magam ilyen jól. ANNA (ugratja) A vége az lesz, hogy 'könyvet ír rólunk.

KELEMEN Megtörténhet.

ANNA Na, és ki lesz 'a könyv főhőse?

KELEMEN Minden biztonnyal maga.

ANNA (tovább játszik) Szóhoz sem tudok jutni a meghatottságtól.

KELEMEN Megírnám, s maga 'el se olvasná... Hisz maga csak klasszikusokat olvas.

ANNA (gunyorosan) Azért olvasom őket, mert jobbak. Még a nőkről is többet lehet megtudni tőlük. (Komolyan nézi Kelemt, majd elmosolyodik és tréfásan) Például önmagamról. (Játékosan) A minap is, amikor elgondolkoztam Tolsztoj és Dosztojevszkij hösnőin, szinte megijedtem magamtól... Sokáig úgy képzeltem, Natasa Rosztovára hasonlítok a Háború és békéből, de most már úgy érzem, hogy inkább Dosztojevszkij kiszolgáltatottságukban is már-már betegesen önérzetes nőalakjaira.

KELEMEN (elismerően) Tud maga 'beszélni... Az utol-só mondata nagyon tetszett.

ANNA (éllel) Azért is mondtam, hogy tetsszen magának... Az igazság az, hogy nem is vagyok olyan, mint Dosztojevszkij hösnői ... Játszottam egy kicsit a szavakkal. (Rövid szünet után) Engem meg ne sajnáljon, mert én tényleg nem maradok a kötőgép mellett. Felvételizni fogok ... Tanárnő leszek vagy éppen orvosnő... Nyelveket is tanulok. (Hirtelen le-hajítja fejét, majd önróniával) Majd csak kerül egy bolond, aki eltartson, míg az egyetemem elvégzem... Egy huszonöt éves lányt!

KELEMEN (rövid szünet után, komolyan) Énszerintem, maga máris műveltebb és intelligensebb, mint sok fiatal tanárnő.

ANNA (kacagásban tör ki) Ürsten! Szegény iskolai ok-tatás!
ILONA (Annához, bátorítanul) Van valaki, aki szíve-sen kitaníttatna téged ... Ha te tényleg egyetemre szeretnél beiratkozni... Bélus minden áldozatra kész, ha terólad van szó.

ANNA (anyjára nevet) Maga miért töri a fejét, hogy ki taníttatna ki engem? (Gunyorosan) Hát nem hallotta az imént egy sokat látott és tapasztalt ember, egy újságíró őszinte kijelentését, hogy én így is okosabb és műveltebb vagyok, mint sok fiatal tanárnő?

IMRE Na, erre igyunk.

SÁNDOR Vigyázz, hűgocskám! Nekem az a gyanúm, el akarja csavarni a fejed a vendéged ... Nem véletlenül választott ő ki téged kétezer nő közül

!

IMRE (komor pofát vág; Kelemenhez) Remélem, nős ember?

KELEMEN (elneveti magát) Még gyermekem is van.

KÁROLY (hosszabb szünet után Kelemenhez fordul, majd szinte kiabálva) Büszke vagyok arra, hogy én Szedresrétere bármikor nyugodt lélekkel mehetek látogatóba! Pedig én ott elnök voltam háromnegyed éven át, (Rövid szünet) Lélekben én még ma is szedresrétei vagyok! Más igazságtalanságokhoz viszonyítva akármilyen jelentéktelen igazságtalanságok történtek Szedresrétén, köztük az én leváltásom az elnöki tisztségből, én azokat a világ legnagyobb igazságtalanságaiként éltem át, és sose fogom elfelejteni! (Kelemenhez, szinte durván) Maga megértette, amit mondtam?

Kelemen bólint

(Hosszabb szünet után, körülményesen) Na, egy fontos dolgot még el kell mondanom, nem árt, ha tudja ... Hogy mi az a felbecsülhetetlen dolog, amit naponta meg kellene hogy köszönjenek a mi gyermekeink az ő szüleiknek? (Pátosszal) Hogy örizzük számukra az otthon melegét. Örködünk, hogy erkölcsöt 'szigorító, lelket gazdagító ereje el ne sorvadozzék a mi meleg otthonunknak. Szedresrétén, az ősi fészek-ben könnyű volt a meleget vigyázni, itt nehezebb... Azt kérem én az én gyermekeimtől, hogy sose feledjék hogy nem akármilyen faluban nőttek fel! Szedresréte még szépen őrizte évszázados hagyományait: nem hamu alól kellett ott még feléleszteni ünnepnapokra melegítő tüzüket ... Amikor eldöntöttük az asszonnyal, hogy a gyermekek után mi is beköltözünk, azt tartottam legfontosabbnak, nehogy üres lélekkel jöjjünk: hozzuk a lelkünkben az éltető meleget. (Rövid szünet, majd csendesen) Na, elnézést, hogy ennyit beszélek ... Nem vagyok én a szavak mestere ... Együtt a család, ez a legfontosabb, emellett minden eltörpül... Annyi az én érdemem, hogy én ezt idejében felismertem, cselekedtem is erőmnek teljéből!

Tamás, Sándor, Anna és Imre megtapsolják és éljenzik

TAMÁS (felemeli a poharát; teátrálisan) Köszönjük, édesapám, hogy hozta lelkében számunkra az éltető meleget!

IMRE Emeljük poharunkat a legfontosabbra: hogy együtt a család!

KÁROLY (sértődött arccal) Így bánnak ezek az apjukkal: hálából gúnyt üznek belőle. (Kelemenhez) De maga, remélem egyetért mindazzal, amit elmondtam... Azért mondtam, hogy legalább maga felmérhesse (rövid szünetet tart, majd játékos pátosszal), mily nagy dolgokat cselekedtünk mi a gyermekeinkért.

SÁNDOR (játékosan) Ami az édesapámé, az az édes-apámé: szépen beszélt az imént! Nagy kár, hogy Inem taníttatták 'ki papnak.

KÁROLY Ha érettségi előtt két évvel abba nem hagyatják velem az iskolát, tén éppen teológiára iratkoztam volna.

ILONA (rövid szünet után) Bizony sokra vitte volna apátok, ha bírták volna pénzzel a taníttatását. Nagy-apátok mesélte, isten nyugosztalja szegényt, milyen szépeket mondtak apátokról tanítói, tanárai! Hogy a maga fiából még miniszter is lehet, ilyeneket mondtak.

KELEMEN (Károlyhoz) Tényleg, miért hagyta abba a tanulást?

KÁROLY (felnevet) Tanultam én így is eleget! Többet tudok a kelleténél! Nagy dolog volt annak idején hat gimnázium! Meg azután is hány könyvet elolvastam a hosszú. téli estéken! ... S meddig jutottam a nagy tudásommal?!

IMRE Hát ha a diploma számít, nem a tudás!

ANNA Ne panaszkodjék, édesapám! Aki tanácselnökségig is felvite, az ne panaszkodjék.

ILONA (ő is vidáman) De ha papnak, doktornak vagy tanárnak taníttatták volna ki, akkor bizony énám rám se nézett volna!

SÁNDOR S akkor mi meg se születünk volna... Köszönjük, édesapám, hogy abbahagyta a tanulást. KÁROLY (panaszosan Kelemenhez Hát lehet ezeket

komolyan venni?)

ILONA (rövid szünet után Annához) Bélával találkoztál ma?

ANNA Igen.

ILONA Nem jön ma hozzánk, nem ígérte?

ANNA Ígérni. nem ígérte, de azért beállíthat.

ILONA Már itt kellene lennie: már fél hét.

TAMÁS Szerintem a virágüzleteket járja: nem talál olyan virágot, amilyennel az én gyönyörűséges húgom elé állhat.

ILONA Ha hozzámésh ehhez a fiúhoz, felőlem otthagyalod a gyárat.

KÁROLY Ha hozzámésh ahhoz a fiúhoz, neked többé nincs beleszólásod ra sorsába.

ILONA (élesen) Eddig volt?

IMRE (rövid szünet után játékosan kiabálva) Béla nem veheti feleségül Annust: még nem olvasta a klasszikusokat.

ILONA Majd elolvassa, ha Annus megkéri rá.

Imre anyja megjegyzését nagyon mulatságosnak találja, jóízűen kacag

Szemtelen kölyke. (Rövid szünet után) Na én megyek fel Tamásékhoz a hűsért. (Az ajtóból) Sütők egy kis flekkent.

IMRE Éljen!

Ilona kimegy

TAMÁS (hosszan, ellenségesen nézi Kelemt, majd gúnyos mosollyal) Maga rokonszenves alak így első látás-ra... Mintha még az édesapám bizalmát is megnyerte volna. Én viszont megmondom kertelés nélkül: nem bízom magában... Értse így : nem tartom méltónak arra, hogy a hűgomról írjon.

ANNA (élesen Tamáshoz) Azt én döntöm el, hogy ír-hat rólam vagy nem.

TAMÁS, (Annát nézi) Írhat?

ANNA Az én dolgom és az ő dolga, nem a tied.

TAMÁS Szóval te nem tiltod meg, hogy írjon rólad. ANNA Képzeld, nem tiltom meg: még a parancsodra sem. TAMÁS Nem is olyan rég, félőrája ha van, mintha arra

'kérted volna, hogy ne írjon rólad.

ANNA Most nem kérem arra.

TAMÁS (komoran) Jő, hát jő ... (Kelemenhez fordul) Ha így áll a dolog, akkor felteszek magának egy-két kérdést... Tehát: mit is akar megírni a hügomról?

IMRE (játékosan) Hogy szép, okos, intelligens, művelt.

TAMÁS (Kelemenhez) Feltettem magának egy 'kérdést.

KELEMEN (kényszeredett mosollyal) Itt ülnék én most, ha rossz volna a véleményem Annusról?

SÁNDOR (éllel) Ilyenek ezek: csak arról írnak, amiről jő a véleményük.

IMRE (ugratva) Annus, megnézted te ennek az igazolványát, mielőtt 'szóba álltál vele?

ANNUS Mi vagyok én?! Portás?!
TAMÁS Második kérdésem; csak Annusról akar írni, vagy a családunkról is?

KÁROLY (hirtelen) Hagyd békén! Nem tűröm, hogy ilyen hangon beszélj házunk vendégével.

TAMÁS Magának mindegy, miket ad a szánkba abban a cikkben?... Ha mindegy, akkor csak védje... Úgy látom, maga most olyan naiv, amilyen ravasznak hiszi magát.

SÁNDOR Tényleg: kedve szerint kiforgathatja a szavainkat.

KELEMEN (Tamást nézi) Kedves dolgokat kezdenek

mondani. Azon töprengek: miért is félhetnek tőlem...

TAMÁS Nem félünk magától, csaknem bízunk magában...

A kettő között van egy kis különbség, nem?

KÁROLY (Tamáshoz) Annusról csak jót írhat... Rólunk, többiekéről meg mit írhatna? Legfennebb annyit, milyen szépen együtt tudott maradni egy ilyen szép nagy családdal!

SÁNDOR Majd éppen magától fogja megkérdezni, hogy mit írjon meg.

KÁROLY (tájékozottan) Van ma már olyan is, hogy a cikket megjelenése előtt az, elé a személy elé terjesztik jóváhagyás végett, akiről szól. (Kelemenhez) Magyarázza meg nekik, hogy van ez.

SÁNDOR (kacag) Maga összetéveszti magát az ENSZ főtitkárával... Magas polcon kell annak diszelegnie, akiktől az újságírófélek megkérdik, mit is írhatnak róla.

KÁROLY (Kelemenhez) Maga mondja meg, hogy is van ez.

KELEMEN Én mi mást írhatnék meg, mint amit nekem Annus elmondott?...

KÁROLY El is olvashatja, mielőtt megjelenik? KELEMEN (elnéző mosollyal) Ha nagyon ragaszkodik hozzá.

KÁROLY Na látjátok!

TAMÁS Én 'nem hiszek neki... Maga csak higgyen, ha akar... Majd elsavanyózik a képe, amikor az újságban olvasni fogja a cikket.

SÁNDOR Édesapám, mit is mondott ez, a Kelemen, miután Annával befejezte a beszélgetést?... Hogy le se ül, rögvest indulni akart. Aztán meg mintha a székéhez ragadt volna... Vajon miért?!

KELEMEN Mert szívélyesen marasztaltak... Miért marasztalnak szívélyesen olyasvalakit, akiben nem bíz-nak meg?

TAMÁS Mivel érdemelte volna maga ki a mi bizalmunkat? Mutassa azt az újságcikkét, amelyikkel kiérdemelhette volna!

KELEMEN Nem hordom magammal a cikkeimet. ANNA Hagyjátok abba! Olyan izléstelen kezd lenni ez az egész, olyan izléstelen!

TAMÁS Nem, 'kaptam 'kielégítő választ a kérdéseimre... Hogy is fogalmaztuk meg? Egy magunkfajta egy újságcikk révén akkor kerül megalázó, kiszolgáltatott helyzetbe', ha a cikk írója meghamisítja a gondolatait, az érzéseit... Mintha ebben egyet is, értettünk volna?

KELEMEN (gunyorosan) Nem fogom meghamisítani magasztos gondolatait, érzéseit.

TAMÁS Ebben én nem vagyok olyan biztos Úgyhogy...

KÁROLY (heherészve) Na, hagyjátok most már abba ezt a játékot... Megcsipkedtetek egy kicsit a vendéget a jó hangulat 'kedvéért... Én is ugrattam, csipkelődtem vele, ha alkalmat szolgáltattott rá, talán a kezdeményező is én voltam... Elszórakozgattunk egymás rovására, ennyi... De most már a tisztesség határán ne lépjetez túl Na, befejezni ezt a játékot.

TAMÁS (komolyan néz apjára) Ez csak a maga számára játék, édesapám.

KELEMEN (Károlyra néz) Igazán nem értem, mi ütött a fiaiba. (Annához) Magától is elnézést kérek, de én nem szoktam meg, hogy így bánjanak velem. (Feláll, az ajtó felé indul)

TAMÁS (elállja Kelemen útját) Ez azt hiszi, hogy mi a levegőbe beszélünk, hogy csak úgy kiléphet innen a maga kedvére.

SÁNDOR (ő is elébe áll) Talán a cikket siet megírni? ANNA (élesen) Ha menni akar, engedjétek útjára. TAMÁS (hosszan nézi Kelelent, majd fenyegetően)

Maga rólunk nem fog írni, értjük egymást? KELEMEN (ideges nevetéssel) Nem halok bele, ha nem írhatok magukról.

SÁNDOR (gúnyosan mosolyog) De azért siet olajra lépni, hogy még ma este megírhasssa ...

TAMÁS Mi másért sietne? Világos, hogy azért siet. Eddig miért nem sietett?... Üljön szépen vissza a helyére. (Mély gúnyval)

Jobban meg szeretnénk is-merni... Maga is kíváncsi volt ránk, mi sem természetesebb, mint hogy mi is kíváncsiak lettünk magára.

KÁROLY (bocsánatkérően Kelemenhez) Én is arra kérném, foglaljon ismét helyet ... Talán nem tart sokáig ... Tudjuk mi, hogy egy vendéget mi illet meg ... Ne haragudjék na, de addig, hogy mehetne el, míg nem tisztáztuk ezt a kis nézeteltérést ... Nem rossz fiúk ezek.

ANNA (fivéreihez; szinte hisztérikusan) Megmondaná-tok végre nekem is, mi ütött belétek?! Ha menni akar, engedjétek szépen útjára! Mit kell itt még tisztáznunk?

TAMÁS (Kelemenhez élesen) Szóval, mi arra a biztosíték, hogy az én családom rovására nem fogja (gúnyosan) újságírói „rátermettségét” igazolni azok előtt, akiktől az előléptetését várja?... Mi ezután is emelt fővel szeretnénk járni az utcán!

KÁROLY (Annához) Remélem, nem mondtál te semmi olyat, amit a világ előtt nem vállalhatnál.

ANNA (kiabál) Minden szavam, amit nem maguk előtt mondtam, ott van a magnetofon tekercsén... Hallgassák le, hallgassák csak le, ha arra is képesek!

KÁROLY (sietősen) Szó se lehet róla, kislányom ... Szó se lehet róla! Bízunk mi tebenned, kibén biznánk, ha még benned sem... Én csak kérdeztem, én csak érdeklődtem.

TAMÁS (apjához) Mit számít az is, hogy mi van a tekercsén? Hát nem érti, édesapám, hogy mit, se számít, hogy miket mondtunk ... Az az egyetlen baj, hogy bármit büntetlenül és felelőtlenül a szánkba adhat... Különben is ... hát mondtunk mi valami különöset? Maguk tán mondtak, mielőtt én bejöttem?... Annus se... Biztos vagyok benne, hogy akkor se, amikor a magnójába beszélt. (Hirtelen nagyon haragosan) A lényeges az, hogy felismertük, hogy ki vagyunk neki szolgáltató!

KÁROLY Én azt nem hinném, hogy minket ki akarna játszani, nem olyan embernek nézem...

TAMÁS Hát, ha maga tűzbe tenné érte a kezét, akkor felőlem ... De hát minek az alapján bízik annyira benne? Ma látta először, Annus is ma látta először... Nem érti, hogy olyasmiket adhat a maga szájába is, hogy még a szedresréteiek előtt is elveszíti a becsületét?

KÁROLY Azok előtt én soha! Rólam azok akkor se hinnék el a rosszat, ha a szemük láttára cselekedném! Különben is Annusról van itt szó, nem rólam!

SÁNDOR Annusról és az egész családról... Maga hangoztatja, hogy ebben a családban mindenki egyért, egy mindenkéért.

KÁROLY (Kelemenhez békítő nevetgélessel) Bocsássa meg nekem, öregembernek... De erre, lássa, büszke vagyok, hogy a fiam ennyire szívükön viselik ezt az ügyet: hogy nehogyan valamiképpen megalázó, ki-

szolgáltatott helyzetbe kerüljön a családom... Hogy ennek elkerülése érdekében képesek még magát is olyan rámenősen sarokba szorítani... Egy -újságíró, aki mégsem akar ki. (Rámosolyog) Megért engemet?... Vitassuk meg szépen, békésen ezt a kérdést... Nem hajlandó rá, elfordítja a fejét? A maga dolga, én nem erőszakolom ... Nehéz helyzet, az úristenit ennek a világnak, nehéz helyzet. (Feláll, Kelemen vállára teszi a kezét; barátságosan) Na, üljön szépen vissza Úgy látszik, nem tehet most jobbat, hát foglaljon helyet.

TAMÁS Tudja mit, tisztelt uram?... Hogy maga ne mondhasssa, hogy mi rossz emberek vagyunk, úgy oldjuk meg ezt a kényes helyzetet, hogy abból magának semmi kára ne származzon ... Anyagi kára, úgy értetem... Szóval : én hajlandó vagyok megvásárolni magától ezt a cikket.

SÁNDOR (elismerően bólogat) Nem rossz ötlet!

TAMÁS Mennyit szokott kapni egy újságcikkért? Kifizetem, maga nem írja meg. Tisztességes ajánlat, nem?

IMRE (kuncog) Maga tulajdonképpen szerencsés embernek mondhatja magát: nem is kell fáradoznia cikkírással, mégis pénzt kap.

ANNA (Kelemenre néz; fáradtan) Maga még itt van?... Még nem hagyta faképnél ezeket az én meghibbant testvéreimet?

KELEMEN (Annát nézi, majd gunyoros mosollyal) Most már szívesen maradok. Kezd érdekelni, mi rejtezik a bátyjai agresszivitása mögött. Nem mindennapi ez a helyzet.

SÁNDOR Semmi más nem rejtezik mögötte, csak amit szépen megmagyaráztunk.

TAMÁS (Kelemenhez) Ne mondja! Tényleg kezdi érdekelni ez a nem mindennapi helyzet? Hát akkor minket is egyre inkább érdekel, hogy mennyit kap egy újságcikkért. (Nevet) Még hogy nem mindennapi helyzet! Hogy eltalálta! ... Hát üljön szépen le, ha tényleg kezdi jól érezni magát ebben a nem mindennapi helyzetben, s írja le szépen egy darab papírra a cikk helyett, hogy ennyi vagy ennyi lej ellenében a mi családunk egyetlen tagjáról sem ír, minket többé nem háborgat ... Na, csak a biztonság kedvéért... Hogy nyugodtak lehessünk.

KÁROLY Kelemen... Kelemen... Hát sajnos, a neve nekem semmit nem mond. (Gunyorosan) Védelmembe venném, ha hivatkozhatnék igaz szavú cikkeire, de sajnos egyetlen cikkét sem olvastam. (Rámosolyog, majd sópáncsodva) Nagy hiányosság: haragszom is magamra... Ha legalább egyetlen cikkét olvastam volna!

TAMÁS (csendesesen Kelemenhez) Na, foglaljon szépen helyet... Valamit meg kell beszélünk... meg kell kötnünk egy üzletet, hát mi sem természetesebb, mint hogy helyet foglalunk. Nem így van?

Kelemen mereven nézi Tamást majd ironikusan elmosolyodik és leül

Na végre! Nem kellett erőszakot alkalmaznunk, jószántából leült, tehát nem is kell a székhez kötöznünk, nem kiabált segítségért, tehát nem kell fel-peckelni a száját, végtelenül örvendek ... Azt is remélem, nem tart sokáig... Iszunk még egy kicsit, közben a flekken is elkészül, arra megint iszunk, maga szépen megérti, hogy nincs kiút : meg kell írnia azt a papírt. (Elvigyorodik) A végén egészen jó hangulatban válunk el egymástól.

KÁROLY (udvariaskodva) Kedves öcsém, szerintem is legjobb ilyenkor egy pohár pálinka. Jót tesz.

Hirtelen sötét, majd függöny

MÁSODIK RÉSZ

Ugyanott ... Mindannyian. Körülbelül két órával később. Már túl vannak a vacsorán. Imre, Sándor és Tamás boros-, illetve söröspoharakba töltögetnek ... Egyikük sem ittas

ILONA (hosszabb szünet után Kelemenhez, Látja: nem vademberek ezek... Milyen szépen diskurálgatnak.

TAMÁS (vidáman) De jogunk van-e ahhoz, hogy megtiltsuk, hogy írjanak rólunk?! Jogunk! Nahát akkor?

ILONA (még mindig Kelemen nézi) Meg akart ismerni minket... Nincs öbenne rosszakarat.

KÁROLY (jókedvűen) Együtt a család! Hát erre igyunk: hogy jó öt éve újra együtt a család!

SÁNDOR (Kelemenhez kedélyesen) Maga eléggé udvariatlan vendég! Fel sem köszönt minket... Nem is gratulál.

KELEMEN (ironikus mosollyal) Szép dolog, hogy újra együtt vannak... Gratulálok.

KÁROLY Van is mihez! (Rövid szünet után barátságosan) Na, miről is akartam magával beszélgetni?... Azt akartam volna magának bebizonyítani, hogy bizonyos helyzetekben szinte teljesen mindegy, hogy valaki ki tanult ember vagy buta paraszt... Bizonyos nehéz helyzetekben. Mondjuk, valamilyen nagyon megalázó helyzetben. (Egyre jobban belemelegszik) Mert tudja meg, hogy minden megalázott ember egyforma! Én csak tudom: voltam tanácselnök is... Az istenfaját neki, az volt a legjobb, amikor egy taktusra ketten verték az asztalt, az volt a legjobb, annál érdekesebbet éri még nem láttam! Az egyik azért verte az asztalt, mert dühös volt... Meg kedvtelésből: egyszer csak rájött, hogy milyen semmihez se hasonlítható érzés az, ököllel verni az asztalt egy gyűlésteremben ... -Na, ez egy tanulatlan fickó volt, aki egyebet sem tudott, mint verni az asztalt. Még én is okosabb voltam nála, pedig ő a járástól jött... Na, de nem ez a vicces. Az a vicces, ahogy a mellette ülő tanult ember viselkedett... Aki ugyan nem a járástól jött, de aki egy nagyon okos és nagyon művelt iskolaiig az... fiató volt... Mellesleg az én helyettesem: aelnök... Hát ahogy ütni kezdi a járási főnök az asztalt, a tanult ember mellette egyre tágabb szemekkel nézi. Nő a félelme, mint árvízkor a patak, mert hiszen neki is szolt a dörgedelem, mint minden egybegyűltnek ... Míg nem mint egy gépember, emelte ő is az öklét, verte az asztalt, és üvöltött ő is, ez a tanult és okos ember, a másikkal egy taktusra... A sajátjaira üvöltött, tanárookra: beosztottjaira, barátaira. s verte őrs az öklével az asztalt... csuda, hogy szét nem hasadt szegény ártatlan asztal. (Rövid szünet után Kelemenhez) Látja, ezt megírhatná. Hogy hogyan viselkedett egy okos, tanult ember is megalázó helyzetben.

Kelemen nem szól semmit. Hosszabb ideig csend

TAMÁS (hirtelen Kelemenhez fordul) Miért éppen az én hüggommal beszélte? Miért nem inkább egy fejessel? Az biztosan örvendett volna, hogy ismét bekerül egy újságcikkbe.

KELEMEN (ingerületen felkacag) Ha valaki kötöttárugyárról készül riportot írni, egy kötőnével is elbeszélgethet, nem?!

SÁNDOR Ezer nő között hogyhogy éppen őt találta meg?!

Valaki talán felhívta a figyelmet a családunkra?!

IMRE Szerintem Kelemen Péter nevű újságíró nincs is.

SÁNDOR Megnéztük mi ennek az igazolványát? TAMÁS

Mutassa az igazolványát.

IMRE (gunyorosan) Szerintem otthon felejtette az igazolványát.

TAMÁS Van mit megmutatnia, vagy nincs?

KELEMEN (élel) Szívesen megmutatom az igazolványomat... Látom, nagy az érdeklődés iránta, mint egy krimiben. (Átnyújtja az igazolványát)

SÁNDOR (úgy tesz, mintha nagyon csodálkozna) Nahát! Tényleg újságíró! Nem néztem volna ki magából. (Mére getti tetőtől talpig) A megjelenése kifogástalan, nem mondom.

TAMÁS Képzelem, mekkorákat hazudik a cikkeiben.

KELEMEN Ne képzelgesse, inkább olvassa el őket. Hány cikkemet olvasta?

TAMÁS Egyet sem... Minek olvastam volna őket? Tán az igazságot szokta megírni?! KELEMEN Lehet az is egy szokás.

TAMÁS Gratulálok ... Hát ez igazán nagyszerű! Jó magának! Tudja, mi az igazság, s meg is írja. Magának a legjobb a világon! Ezután minden cikkét elolvasom, (Rövid szünet, majd a magnetofonra mutat) Azzal a masinával mit szokott felvenni? A kimondott igazságot?... Azt gyűjti vele?

KELEMEN Kapcsoljam be, hadd lássuk, ebben a szobában most mit gyűjt?

TAMÁS (továbbra is állhatatosan nézi Kelelent) A hügomat miért akarja megalázni?!

ANNA Énrám ne hivatkozz! Nagyon szépen kérlek, énrám ne hivatkozz!

TAMÁS Ez a hólyag hivatkozhatott volna rád?! Csak én nem?!

ANNA (hisztérikusan kiabál) Miben hivatkozhatott volna rám?! Miben hivatkozhatott volna rám?! Szánalomra méltó buta libának tartasz te engemet?!

KÁROLY (békítő hangon) Tudjuk mi, kislányom, ki vagy te. Hogy mennyire büszke vagyok terád, tudod nagyon jól... De láthatod : bátyáid szerint ez egy veszedelmes fickó, félnek, hogy túljárt az eszeden ... Nevetséges helyzetbe hozhat téged a cikkévei, meg-gyűlöltethet téged a kolléganőiddel, vagy mit tudom én...

IMRE (kiabál) Újságírónak megyek! Nem akarok mérnök lenni, újságíró akarok lenni ! Egy újságírónak korlátlanok a lehetőségei! Tudja, mi az igazság, millió embernek dobja oda táplálékul ! És ráadásul pofátlan lehet a végtelenségig! (Diadalmasan) Hányhatjuk tüzre az összes számtan- meg fizikakönyveket!... Újságíró leszek!

KÁROLY (rövid szünet után Kelemenhez; évődve) Ezt, látja, már én sem bocsátom meg magának: hogy ekkora hatással tudott lenni a, legkisebbik fiamra.... A legkisebbik mindig a legártatlanabb és ugyanakkor legbefolyásolhatóbb. Nem igaz? (Rövid szünet után tőprengő arccal) Egyre jobban sajnálom, hogy nem olvastam egy cikkét se... Ebben a pillanatban ezer lejt adnék egyetlen cikkéért!... (Játékosan könyörgő hangon) Ha véletlenül mégis van magánál egy cikke, szedje csak elő... Kutassa át a zsebeit... Láthatja, milyen zavartan, tehetetlenül ülök én itt maga mellett ... Ha legalább egy-két cikkét elolvashatnám, határozatlanságom, tehetetlenségem szép férfias határozottságba csapna át. Hisz megtudnám, milyen ember... Kis- vagy nagybetűs? Megtudnám, van-e fedezete a szavainak. Bátor-e vagy gyáva? Igazmondó-e vagy hazug? Olyan ember-e, ki előtt még a vétkes is nyugodtan őszinte lehet, avagy olyan, aki előtt a legártatlanabbnak is csak hallgatni érdemes?! (Rövid szünet után) Tényleg, miféle ember maga?

SÁNDOR Hát miféle ember? Olyan, aki képes lenne kiforgatni a szavainkat, meghamisítani legbensőbb érzéseinket.

TAMÁS S akinek a mi pénzünk nem is jó... A pénz-nek nincs szaga, nem tudta?!

IMRE Mondtam már, hogy megyek újságírónak?! Édesapám, büszke lesz maga még énrám!

ILONA (kétségbeesetten) Istenem, hagyjátok már abba! Minek bántjátok ezt a szegény embert? Annusnak a vendége. Annus, hát ne hagyj, Annus.

ANNA (anyjára néz, majd ironikus mosollyal) Ne a vendégemet féltse, édesanyám... Ő minden bizonnyal örül már, hogy maradt. Van is minek örülnie. (Szinte ellenségesen) Azoké a felelősség, akik tartóztatták.

TAMÁS Ne aggódj, hügom. (Csúfondárosan mosolyog Kelemenre) Minden olyan szépen elrendeződik itt ma este, hogy nem is lehetne szebben.

SÁNDOR (mézesmázosan) Kedves vendég, tölthetünk még egy pohárral? Igya szépen ki, nem illik rátölteni.

TAMÁS (Kelemenhez) Minél hamarabb megírja azt a kötelezvényfelét, annál jobb magának is, nekünk is... Olyan nehéz ezt megérteni?

KÁROLY (barátságosan) Kedves öcsém, ha már ennyi-re erőszakosak ezek a fiúk, én sem tanácsolhatok mást: írja meg szépen azt a kötelezvényt... Átveszi szépen a cikkdíjat, s máris indulhat... Vagy, ha maradni akar, én reggelig is szívesen látom... Szóval tartom én magát, olyan történeteket mondok, hogy tátva marad a szája. (Rövid szünet) De ha menni

őhajt, hát írja le azt a néhány sort, s vegye át azt a kis összeget, amit a fiúk felajánlottak. (Nevet) Ha adnak, vedd el, ha ütnek, fuss el... A közmondások nem szoktak hazudni ! (Rövid szünet) Én elfogadnám a maga helyében... Maga azért a pénzért megdolgozott.

IMRE Megdolgozott érte, és megszenvedett érte. És én mégis újságírónak megyek!

KÁROLY (kedélyesen) Nem vagyunk mi rossz emberek, nehogy azt higgye. Nem akarunk mi magának rosszat. Hát miért akarnánk? Az igazsághoz az is hozzá-tartozik, hogy mi egyenesen megtisztelve érezzük magunkat, hogy meglátogatott szerény hajlékunkban... Hogy leült közénk, koccintott velünk, ivott velünk... Tiszteljük mi a tanult embereket, s tudjuk, mi jár nekik... Maga, gondolom, egyetemet is végzett. Könyvet is bizonyára kiolvasott egy-kétezet. Jól mondom? Éppen ezért, én egy kérdést tisztelettel mindjárt fel is tennék... Nagyon kérem, válaszoljon... Nagyon szépen kérem, őszintén válaszoljon. Íme a kérdésem: Maga valóban őszintén mondta-e, hogy a leányomnak nem a kötőgép mellett a helye, vagy csak taktikából... Szép bókijával talán közelebb akart férközni hozzánk... A válasza fontos számomra, nem udvariasságból kérdezem.

ANNA (éllel) Édesapám, magát is nagyon szépen megkérem, hogy velem most már ne példálózzon, rólam ne kérdezősködjön.

KELEMEN (rövid szünet után, kemény hangon; nyilván számítva arra, hogy kijelentései milyen hatást váltanak ki) A lánya nem kötőgép mellé való, Tamás fia nem sofőrnek való, Sándor nem raktárosnak, Imréről sosem lesz mérnök.

KÁROLY Ezt hogy érti? (Rövid szünet) Úgy érti, hogy tehetségtelenek? Aljamunkára sem valók?

KELEMEN (sokat sejtetően) Egyszerűen úgy értem, hogy Tamás fiával valami nincs rendben, s a Sándor fia lelkét is nyomja valami, ha sejtelmesen elmosolyodik, majd parancsolt rá, hogy mérnök legyen; épp-annyi joggal azt is követelhetné tőle, hogy úrkutató-nak menjen. Rajta különben nem tudok eligazodni. Annáról változatlanul jó a véleményem.

TAMÁS Na lássuk csak azokat a sejtelmeket közelebb-ről. Mi is nincs rendben énnám?!

SÁNDOR Mi nyomja az én lelkemet, tisztelt uram?!

KELEMEN (minden idegszála megfeszül, úgy érzi, elérkezett a pillanat, amikor felülkerekedhet; Sándorhoz fordul, mereven nézi, sejtelmesen elmosolyodik, majd szánakozó hangon) Nagyon gyűlöli, elviselhetetlenül nagyon?... Meghiszem azt. Én is rettenetesen gyűlölném a maga helyében.

SÁNDOR Miket beszél maga összevissza?

KELEMEN Arról beszélek, akire gondol... Róla bizony. Akit annyira gyűlöl, hogy az már-már elviselhetetlen... Legszívesebben megfojtaná, lelőné, mint egy kutyát, letaszítaná a szakadékba, kidobná a százassal száguldó vonatból.

KÁROLY Megálljunk! Ezt a játékot nem engedélyezem! Mit akar maga a fiammal? Hagyja békén a fiamat! SÁNDOR Most már ne hagyja! Rakja ki szépen a kártyáit az asztalra! Hová akar maga kilyukadni? KELEMEN (most is szánakozó mosollyal néz rá, majd az együttérzés hangján) Nagyon nehéz? Elviselhetetlenül nehéz?

SÁNDOR Mi, tisztelt uram? Mi legyen olyan elviselhetetlenül nehéz?

KELEMEN (szenvtelenül) A kiszolgáltatottság, amiben van. Nincs remény arra, hogy kimenekülhessen belőle... Maga ezzel nagyon is tisztában van... Évek-kezelőtt, amikor az a bizonyos személy, akinek ki van szolgáltatva, s akit éppen ezért halálosan gyűlöl, még az első lopásra próbálta rávinni magát, akkor még ellenállhatott volna. Most már késő.

SÁNDOR Miről beszél?! Kiről beszél?! Nevet mondjon, nevet!

KELEMEN Sajnos, nem tudom a nevét.

SÁNDOR Beperelem becsületsértésért!

KELEMEN Nem fog beperelni.

SÁNDOR Hát nem is, mert mielőtt megtenném, agyonütöm!

IMRE Hát játszik! Napnál világosabb, hogy játszik. Ne lépj bele a kelepccéjébe. Szerintem annyiból, pusztán annyiból következethette ki, hogy valakinek ki vagy szolgáltatva, hogy raktárfelelős vagy, és van kocsid.

KELEMEN *(Sándorhoz; tőprengő arccal)* Rendkívül érdekesnek tartom, hogy magát lopásra milyen könnyen rá tudták venni ... maga a lopást nem is tartja bűnnek, ennek ellenére nem találja a békéjét ... Könnyen érthető, hogy miért... Mert a lopások által -- nem egyedül végrehajtott lopásokról lévén szó -- került kiszolgáltatott helyzetbe ... Érthető, hogy nehezen viseli, hogy a maga elhatározásából nem hagyhatja abba. *(Elismerő mosollyal)* Viszont besügásra, arra nem tudná rávenni még az sem, akinek ki van szolgáltatva.

SÁNDOR *(nem bírja tovább)* Megfojtom ezt a disznót, megfojtom! Kirázom az agyából a piszkos fantáziáját!

TAMÁS *(rövid szünet után Kelemenhez)* Befejezte?!

KELEMEN Nem fejeztem be.

TAMÁS Pedig nem ajánlom, hogy folytassa. Lehet, ha-mar elfogy a türelmem. Lehet, nem leszek képes viszs-szatartani az öklömet, mint az öcsém.

KÁROLY *(ingerült nevetéssel)* Szórakoztatni akar minket, vagy mit akar?! Engem szórakoztatnak a feltételezései ... Ne hidd, Sanyi, hogy egyetlen szavát elhittem.

TAMÁS Szóval békén hagyja az öcsémet, vagy nem hagyja békén?!

KELEMEN *(Sándorhoz nyájasan)* Nehéz helyzetben van, el kell ismernem ... Úgy gondolom, kiszolgáltatott helyzetéért önmagát teszi felelőssé : ez nehezíti a helyzetét, ez bizony.

TAMÁS Befejezi, végre vagy nem fejezi be?! KELEMEN Türelmetlen? Alig várja, hogy sorra kerüljön? Azonnal. Maga sem ússza meg, ne féljen. TAMÁS

Az áldóját! Számomra is kitalált egy történetet?! KELEMEN *(rámosolyog)* Szép történet. Talán szebb, mint az öccsée.

TAMÁS Fantasztikus. Ebben a városban több százezer ember él! Bizonyára mindenkinek tudja a történetét.

KELEMEN Aki elmondja nekem, azét tudom.

TAMÁS S én azok közé tartozom, akik elmondták, mi?!

KELEMEN Maga ugyan nem mondta el összefüggően, de többször is beszélt róla... Minduntalan visszatért rá. Itt beszélt róla, ebben a szobában. Én is jelen voltam, tehát nekem is mondta ... Kiszolgáltatta ma-gát, kedves uram... Én akár magát gyilkossággal is vádolhatnám . Nemcsak gyilkossági szándékkal, mint az öccsét.

TAMÁS *(hirtelen nevetésben tör ki)* Maga arra a karambolra gondol? Hogy a kocsim alá hajtott egy szerencsétlen a kis 1300-asával!

KELEMEN Arra gondolok, arra bizony ... Hány áldozata volt az ütközésnek?

TAMÁS *(szinte vidáman)* A rendőrség kiszállt a hely-színre, s utána nyomban utamra engedtek, még a jogositványomat se vették el ! S maga engem most bűnösnek szeretne kikiáltani ! Nagyon jó! Hát ez aztán óriási! Tudja mit?! Menjen a rendőrségre, és jelentsen fel!

KELEMEN *(hosszasan nézi Tamást, majd nyugodtan)* Úgy tűnik nekem, hogy fog majd menni maga a maga jószántából. Nem bírja már sokáig.

SÁNDOR *(kiabál)* Ez már tényleg több a soknál ! *(Tamáshoz)* Minek állsz szoba velem?! Miért vagyunk mi akkora marhák, hogy szoba állunk ezzel? Töltsünk bele egy üveg szeszt, s dobjuk ki az utcára! ... A szesz kímossa a piszkos fantáziáját. Fogjuk le, s öntsük le a torkán !

KELEMEN *(szánakozó mosollyal Sándorhoz)* Szegény fiú, hát ennyire fél tőlem, éppen ennyire?... TAMÁS

Úristen! Mi félünk ötöle ! Fél kézzel szétmor-zsolom, a kisujjammal agyoncsapom!

ANNA *(Kelemenhez; csendesén, gúnnyal)* Jól sejtettem: vissza akar ütni nekik ... Hát, ha úgy gondolja, hogy ez méltó magához ...

KÁROLY Marhák vagytok ! Minek törődtek velem?! Csak vádaskodjon! Kinek nem inge, ne vegye magára.

TAMÁS *(Kelemenhez megy; az arcába kiabálja)* Ide figyeljen! Ha nem tudja bebizonyítani az állítását, szétverem az állkapcsát! Megértett?!

IMRE *(Tamás és Kelemen közé áll; vigyorogva Kelemenhez)* Mi kell ahhoz, hogy az ember pofájára olyan astag bőr nőjön, mint a magáéra?

ILONA Fogadni szépen fogadtuk, nem panaszkodhat ... Hát én nem is tudom, hogyan fajulhatott idáig a dolog!

TAMÁS *(nyugalmat erőltet magára, leül Kelemennel szemben, majd csendesén)* Na, lássuk azt a bizonyítást.

KELEMEN *(hosszabb szünet után)* Mennyi a maga fizetése?

TAMÁS Mit érdekl?

KELEMEN Hogy bizonyítsam be, amit akarok.., ha nem válaszol a kérdéseimre?

TAMÁS Bizonyítson, ahogy tud.

KELEMEN Nem bizonyíthatom be az állításomat, ha nem válaszol a kérdéseimre... Én ugyan szívesen eltekintek a bizonyítástól. Ha nem mer válaszolni a kérdéseimre, hát nem mer. Én megértem magát. TAMÁS Ki nem. mer válaszolni a maga kérdéseire?! SÁNDOR Ne válaszolj a kérdéseire! Nem állsz bíróság

előtt! Én fogok bíróság elé állni, ha kinyomozzák, ki

vette szét ennek a pofáját!

TAMÁS *(gyűlölettel nézi Kelemen)* Azt . mondtam, kérdezhet.

KELEMEN Mennyi a maga fizetése'?

TAMÁS Mikor mennyi ... Kétezer-ötig felmegy ... Meg-történik, hogy háromezerig. *(Megragadja az egyik üveget, tölt magának és Kelemennek)* Igyon!

KELEMEN Köszönöm. Nem kérek.

TAMÁS Ha én iszom, maga is igyon! Fogja azt a poharat!

KELEMEN Jó, nem bánom.. De csak eggyel. Remélem, nem akar berúgatni?

TAMÁS Öntse ki, ha nem esik jól.

KELEMEN Jólesik.

Megisszák a bort

Mitől függ?

TAMÁS Mi mitől függ?

KELEMEN Hát, hogy mennyire megy fel a keresete.

TAMÁS A kilométertől függ. Meg sok mindentől függ.

KELEMEN Mi az a sok minden?

TAMÁS Hogy mennyire sietek. Hogy vállalom-e, hogy a kabinban aludjak, vagy nem vállalom.

KELEMEN A felesége mennyit keres?

TAMÁS A feleségem vagy ezerötöt keres.

KELEMEN *(hirtelen élesen)* Négyezer-négyezeröttszáz nem elég maguknak? Muszáj utasokat felszednie? Ha az utasai nem fecsegték volna a fülébe, bizonyára figyelmesebben vezet.

TAMÁS Nem szóltak az én utasaim fecsegni. *(Kiabál)* Mit gondol maga, kik kéredeznek fel az én cammogó kocsimra?! Igazgatók, doktorok, miniszterek?! ... Olyanok kéredeznek fel rá, akik meg se mernek mukkanni. Félénk falusiak meg csórá diákok.

KELEMEN De maga örömeiben, hogy megtömik a zsebét, vicceket mond.

TAMÁS Mit fizetnek azok? Aki fizetne, az nem állít le egy cammogó huszonnégy tonnást, az egy luxust állít le.

KELEMEN Tehát nem nagyon számít magának, hogy fizetnek vagy nem fizetnek ... Akkor miért veszi fel őket?

ANNA *(élesen)* Hátha sajnálatból veszi fel őket! Erre miért nem gondol ? Ami jó, azt miért nem feltételezi?!

KELEMEN A maga bátyja elkerülhette volna az ütközést! S akkor nem halt volna meg három ártatlan ember.

TAMÁS *(újra kijön a sodrából)* Arról volt szó, hogy bizonyít, de csak vádaskodik! Hogy kerülhettem volna el az ütközést?! ... Negyvenessel. mentem fel a domb-nak a saját sávomon, fényes nappal, éppen értem volna fel a tetőre ... Nem volt nagy a domb, ha az én kocsim negyvenessel bírja, akkor az egy luxusnak nem is domb, jött a szerencsétlen vagy százassal, a tető előtt előzött, szabálytalanul! *(Rövid szünet után csendes méltatlankodással)* Ficákolnak a kis luxusok az országutakon, szabálytalanul előznek, nem váltják a fázist se éjjel, se ködben, aki váltja közülük, az ritka ...

KELEMEN Nappal volt, és nem volt kód.

TAMÁS Mit akar?!

KELEMEN Annyit mondtam, hogy nappal volt, s kód sem volt.

TAMÁS Nappal történt, és nem. volt kód! Na és?!

KELEMEN Ezt akartam tisztázni..

ILONA Édes fiam, most már én kérlek, ne válaszolj a kérdéseire. Nem vagy köteles válaszolni ... Ki tudja, hová akar kilyukadni.

TAMÁS (*durván*) Nincs takargatnivalóm ... Nekem bizonyítsa. be az állítását, ne vádaskodjon felelőtlenül! KELEMEN (*egyre hangosabb hangon*) Tehát nappal volt, és jók voltak a látási viszonyok.

TAMÁS Jók voltak a látási viszonyok?! Tető közelében hogy lehetnek.. jók a látási viszonyok? Az emberi szem egyelőre dombon nem lát át! Még azt a röntgent találták fel, amelyikkel gy dombot világitani!

Nem lett volna szabad előznie, ennyi ez egész! A tető közelében nem szabad előznie!

KELEMEN Maga nem fékezett idejében!

TAMÁS Ahogy észrevettem., hogy jön neki a kocsimnak, azonnal ráálltam a fékre! (*Rövid szünet után akkora hévvel, mintha valóban szüksége volna önigazolásra*) Százassal jött... Még vezetni se tudott: ha egy csepp lélekjelenléte lett volna, féltrekapja a kormányt, s inkább neki az ároknak, mint a kocsim alá ... Felmérhette volna, hogy egy huszonnégy tonnás alá úgy fut be a kocsi, hogy csak az alváza marad meg... Még ha egy luxusnak megy neki, tán meg-üssza. De még akkor se : a másik luxus is százassal ment volna. Ki tudja? De a huszonnégy tonnás úgy tapossa a szabálytalanul előző kocsi, mint egy bogarat!

KELEMEN Maga tudta, hogy a huszonnégy tonnás kocsiában könnyen megússza az ütközést, ezért nem vigyázott... Magának a haja szála sem görbült meg.

TAMÁS Az nem igaz, hogy nekem nem eshetett volna bajom! ... A két kocsi kigyulladhatott volna az ütközéstől,

KELEMEN (*határozottan*) Kiugrott volna. Lett volna ideje kiugrani.

TAMÁS Kiugrottam volna! Mintha olyan könnyű volna egy tóból kiugrani!

KELEMEN Látom: ép, egészséges. (*Rövid szünet után élesen*) Milyen motor is van a maga huszonnégy tonnásában?

"TAMÁS Diesel! Milyen lehetne egy huszonnégy tonnásában?

KELEMEN S. egy Diesel-motor csak úgy kigyullad egy ütközéstől, ütközéstől, mi?!

TAMÁS Ha nem is gyullad ki, a tüzet átveheti! KELEMEN Mialatt maga szépen kinyitja az ajtót, ki-

száll, lehasal az árokba, hogy onnan gyönyörködhesen a tűzijátékban!

ANNA S ha ütközéskor úgy beveri a fejét, hogy eszméletét veszti, és bennéig! Igy nem történhetett volna?!

KELEMEN (*nem veszi le a szemét Tamásról; mély gúnyval*) Megtörténhet, hogy papucsban átszaladna a szomszédjához, de egy cserép a háttetőről fejére esik...

TAMÁS Mit akar maga itt nekem beadni?! Hűsz éve vezetek, de nekem karambolom a magam hibájából még nem volt! (*Ordít*) Én betartom a forgalmi szabályokat! Én a nagyfázist is mindig leoltom, ha a szembejövő rá se bagózik, akkor is leoltom! Ha meg-vakít is egy-egy ficánkoló luxus az erős fényszórójával, én megteszem, hogy lehúzó az út szélére és megállok. Képes vagyok ezt megtenni! A szembejövő-ért teszem, nem önmagamért; hallhatta: a kocsim alá futott egy ficánkoló luxus, s a hajam szála sem görbült meg!

KELEMEN (*ironikusán*) A haja szála sem görbült meg, éppen erről van szó, hogy a haja szála sem görbülhetett meg! Éppen ezzel ismeri be. hogy tökéletes biztonságban érezte magát a huszonnégy tonnás tragacsában.

TAMÁS (*szinte hadarva*) Én jöttem a saját sávomon, a forgalmi szabályzat szerint még hatvanással is mehet-

tem volna, de huszonnégy tonna vassal csak a negyvenet bírta a motor... A saját sávomon menten], negyvenessel, fényes nappal...

KELEMEN (*közbeveg*) És nem figyelte az utat! Későn fékezett!

TAMÁS (*ordít*) Mindenki figyelje a saját sávját! Azért van kettőbe osztva az országot! ... Vagy ne osszák fel két sávra az utat! De ha két sáv van, akkor mindenki legalább a saját sávjával törődjék, és nem lesznek bajok az országutakon! Aki a saját sávjával törődik, az már betartja a szabályt! Aki betartja a szabályt, azt senki se merje sértegetni! Annak meg kell inkább köszönni, hogy betartja a szabályt!

KELEMEN (*gúnyosan*) Minden élő nevében tisztelettel köszönöm, hogy betartotta a szabályt.

KÁROLY Mit akar a fiamtól?! Most már követelem, hogy válaszoljon: mit akar a fiamtól?!

KELEMEN (nagy nyugalommal) Én is kérdezhetem: mit akarnak tőlem?

TAMÁS (*ordítva*) Minden emelkedő végén álljak még, másszak a kabin tetejére, figyeljem meg, nem szabálytalanok-e egy-egy ficánkoló luxus a túloldalon?! (Feláll, a földhöz csap egy poharat, Kelemenhez lép, felrántja a székről) Engem mer maga gyanúsíthatni?! Egy olyannal, aki betartja a forgalmi szabályzatot, maga csak tisztelettel merjen beszélni ! Megér-tett?! (Visszanyomja Kelemen a székre, maga is viszszaül a helyére; hosszabb szünet után csendesesen méltatlankodik) Fényes nappal megyek a saját sávomon., alám fut egy luxus... szabálytalanul előz, s még engem volna felelősségre ez a mitugrász ...Minden dombtetőn álljak meg, másszak a kabin tetejére, s figyeljem, nem szabálytalanok-e át az én sávomra egy-egy ficánkoló kis luxus?! Köszönöm szépen a tanácsot. (Keresgélni kezd a zsebeiben, irattárcát vesz elő, kiveszi belőle a jogositványát, Kelemen elébe dobja) Legyen a magáé! Én abba a kocsiába nem ülök bele többet!

KELEMEN (rövid szünet, majd csendesesen) Nekem magával semmi bajom. Nem sikerült bebizonyítanom, hogy vétkes... Maga betartotta a forgalmi szabályzatot.

TAMÁS Most már nekem ne visszakozzon ! Csak úgy üljek be nyugodt lélekkel egy huszonnégy tonnás autóba, amelyik egy összeütközésben, egy gyilkos összeütközésben meg se sérült, még a motorja sem állt le, csak üljek bele . . járjam vele a szűk országutakat, s várjam, mikor fut már alá százassal egy ficánkoló luxus... Maga most már csak ne visszakozzon . . . Maga most már vállalja a felelősséget! Maga most már intézze csak el, hogy a családomat a holnapi naptól kezdve az állam tartsa el... Mert én csak sofőrnek voltam jó, más mesterségem nekem nincs! . Maga szépen bebizonyította nekem, hogy én abba a kocsiába többé nem ülhetek bel! (Hirtelen hisztérikusan kiabálva) Maga most már azt is intézze el, hogy a huszonnégy tonnás kocsikat kergetse le az ország-útról, olvasszák be őket!... Aki huszonnégy tonnás kocsiába képes beülni, az egy aljas, az egy alávaló gazember, az megérdemli, hogy lelőjék, mint egy kutyat! Egy zsák pénzért sem ülnék be még egyszer abba a kocsiába, egy autó pénzért se. (Rövid szünet után idegesen felkacag) Menjek tán négytonnásra vagy kiskocsira, mi?! Hogy csak úgy rám futhasson egy huszonnégy tonnás, mi?! Maga itt nagyon szépen bebizonyította, hogy a könnyű, kis kocsinak nincsenek egyenlő esélyei a huszonnégy tonnással... A huszonnégy tonnás biztonságban van, a többi veszélyben, hát akkor le az országútról a huszonnégy tonnásokkal! Találjon erre megoldást, találjon erre megoldást! (Hosszabb szünet, majd fenyegetően) Az egyenlő esélyekben való hitemet kérem vissza! Se gazember, se áldozat nem akarok lenni, se gazember, se áldozat!

Károly Tamáshoz megy, csitítgatja, leülteti

ILONA (hosszabb szünet után Kelemenhez) Minek kel-lett magának ide betennie a lábát?! Hogy így elbánj a fiaimmal?! (Gyűlölettel nézi) Mit akar még?

KELEMEN (*furcsa mosollyal*) Csendben legyenek, ne zavarják szegény Tamást... Lelkiismeret-furdalása van. Hadd fogadja csendben a lelkiismeret-furdalás áldását.

SÁNDOR (*mereven nézi Kelemt*) De ha én mindjárt igazi bűnössé válok, mert nem biztos, hogy meg tudom állni, hogy ne tapossam ki magából a lelket, nem lesz egy fikarcnyi lelkiismeret-furdalásom se, egy fikarcnyi se ...

IMRE (*rövid szünet után teátrálisan*) Az első áldozat szépen kiterítve! Ki lesz a következő?! Talán én? Állok elébe!

ANNA (*Kelemenhez élesen*) Ki hatalmazta fel rá, hogy a mi házukban a bíró szerepében tetszelegjen?!

KELEMEN (*túlzó kedvesen*) Én riportot óhajtottam írni, melynek maga lett volna a főszereplője. Én semmi mást nem akartam. Most pedig legszívesebben haza-mennék.

ANNA Én is azt látnám jobbnak.

KÁROLY (*csendesesen*) Azt most már én mondom meg, mikor mehet haza.

KELEMEN (*Annához*) Látja?!

KÁROLY (*továbbra is csendesesen, de fenyegető hang-súllyal*) Ne játszadozzon tovább a fiaim becsületével. Túl érzékenyek, ha a becsületükről van szó. Nagyon megjárhatja.

KELEMEN (*hosszan nézi Károlyt, majd nyugodt hangon*) Nem bántom én már őket. (*Elmosolyodik*) Csak azt akartam bebizonyítani, hogy nem vagyok az a gyámoltalan fickó, akinek képzeltek. (*Méretei Károlyt, majd gunyoros mosollyal*) Magával azért szívesen folytatom, amit elkezdtem.

KÁROLY (*kacagásban tör ki*) Micsoda legény! Még rám is rám merne támadni! (*Gúnyosan*) Tán ki sem tudnám heverni, úgy elintézne, mi? ... Na, még olvasson el, kedves öcsém vagy tizezer könyvet, merítsen erőt belőlük, aztán támadjon ellenem... Nyugodjon csak bele, kisleány maga ahhoz, hogy az én lelkemen sebet üssön.

KELEMEN (*élesen*) Véletlen talán, hogy annyira retteg-nek egy újságcikkétől?!

KÁROLY (*ránevet*) Hogy volna véletlen? Megvan az oka: nem bízunk magában. Attól félünk, a lelkiismerete éppen aludni fog, amikor a cikket írja: s milyen megalázó, kiszolgáltatott helyzetbe hozna minket torzító, a legszentebb érzelmeinket is meghamisító cikke. Hányszor mondjuk meg el, hogy meg is értse, hogy csak ennyiről van szó.

KELEMEN Mióta riporter vagyok, én még ilyen érzékeny emberekkel nem találkoztam ... Ezt dicséretnek is veheti.

KÁROLY Most éppen nem erről van szó, érzékenyek vagyunk-e, hanem hogy elég erősek vagyunk-e ... Ez fontosabb dolog a mai világban, így van-e?

KELEMEN (*nevet*) Látom, le akar beszélni arról, hogy magának is feltegyek néhány kényelmetlen kérdést.

KÁROLY Nekem akármilyen kérdést feltehet, nem fogom kényelmetlenül érezni magam. (*Harag nélkül, csendesesen*) Akármilyen agyafűrt, kíméletlen, gátlástalan, engem nem teper le olyan könnyedén, mint Tamást.

KELEMEN (*ő is harag nélkül*) Szép jelzőkkel illet, mondhatom.

KÁROLY (*nyugodt mosollyal folytatja*) Én ugyanis azok közé a kevesek közé tartozom, akik megbolydíthatatlan békeességben élnek önmagukkal. Elismerheti, nagy dolog ez.

KELEMEN (*kegyetlen mosollyal*) Tamásnak talán nem tiszta a lelkiismerete? Ennek ellenére nem nagyon hiszem, hogy könnyen lelket tudna most verni belé?

KÁROLY (*továbbra is szelíden*) Tamásnak is tiszta a lelkiismerete, persze ... Csakhogy ő gyengébb, mint én. Egyelőre gyengébb. De remélem, a mai veresége okulására szolgált, s legközelebb nem fog olyan könnyedén belesétálni egy magafajta kelepcejébe.

KELEMEN (*nagyon komolyan*) A Tamás mai veresége? Miféle veresége? Tamás győztesként került ki kettőnk küzdelméből... Sértő szavaimat azonnal visszavonom, bocsánatot is kész vagyok kérni tőle, mihelyt annyira megnyugszik, hogy képes lesz megérteni, hogy őszintén megteszem ... De visszatérve a maga ...

KAROLY Egy pillanat ... a szavát ne felejtse. (*Tamáshoz fordul, majd gunyorosan*) A mi kedves vendégünk úgy véli, hogy te egyelőre képtelen vagy ésszel fel-fogni az ő okfejtését arról, hogy neked tulajdonképpen örvendezned kellene... Én viszont többre becsülöm az értelmi képességedet, s remélem, hogy ha idefigyeltél, amikor elhangzottak újságíró barátunk megtisztelő szavai ...

TAMÁS (*felugrik; ordítva*) Ha azonnal nem dobja ki ezt a fickót, az ablakon hajtom ki! ... Megtörténhet, hogy mindazokkal együtt, akik még szóval traktálják.

KÁROLY (*Kelemenhez, mély gúnyval*) Lám csak, magának van igaza, az én Tamás fiam egyelőre képtelen felfogni, hogy ő a nap hőse ...

TAMÁS (*fenyegető arccal*) Édesapám, én mondtam valamit!

KÁROLY (*csendes, nyugtató hangon, mintha beteghez beszélne*) Még nem dobhatjuk ki, édes fiam, mert a papírt, amelyért visszatartottuk, még nem írta meg ... Azt akarod, mondjunk le arról a kötelezvényfeléről? Mintha te szorgalmaztad volna legerősebben ... S ha lemondunk arról a papírról, az azt is jelenti, hogy kénye-kedvére kiszolgáltatjuk magunkat.

TAMÁS (*felkap egy borosüveget, jól meghúzza; leteszi az üveget, Kelemenre mered, majd csendesesen*) Én sem vagyok az, aki lemondott arról a papírról ... De szóba állni nem állok szóba vele többé. (*Apjához fordul*) És maga erre ne is bízasson, magát én csak erre kérem.

KÁROLY Nem bíztat téged senki semmire, édes fiam.

TAMÁS Azért mondom. (*Ismét magába mélyed*) KELEMEN

(*rövid szünet után Károlyhoz, ironikus mosollyal*) Folytathatom? Mer velem beszélgetni, vagy

fél, hogy Tamás velem együtt kihajítja az ablakon?!

KÁROLY (*nevet*) Micsoda önbizalommal áldotta meg magát a jóisten. Látom, nem egykönnyen mond le

a kétvállra fektetéséről.

KELEMEN Folytathatom?

KÁROLY Csak nyugodtan, kedves fiam.

KELEMEN Azt állította, hogy békeességben él önmagával. S a vereségei?!

KÁROLY Segítsen ki, mert úgy látszik, baj van az emlékezetemmel... Miféle vereségekre gondol, árulja már el.

KELEMEN Szedresréte!

KÁROLY Ott én nem szenvedtem vereséget.

KELEMEN Kit is váltottak ott le háromnegyed év el-nőkösködés után?

KÁROLY A leváltásom?! Hát az győzelem volt az én szempontomból, nem vereség. Mi más bizonyosodott ott be, mint az, hogy nemcsak szolgának nem voltam jó, de zsarnoknak se. (*Rövid szünet után nevetgélve*) A múltammal tehát hiába hozakodott elő, abban nincs szégyellnivalóm. A ma este történeteket szégyellem csak: nem vettem idejében észre a kelepceit, amelyeket a fiaimnak állított. Sajnos, túl komolyan vettem a házigazda szerepét.

KELEMEN Ami a magáé, az a magáé. Vén róka maga.

KÁROLY Maga még csak fiatal róka ... Mégis reménykedik, hogy túljár az én eszemen is. (*Nevetgélve csóválja a fejét*) Űgyes gyerek azért maga: a fiaimat sikerült beugratnia ... Reménykedett, hátha engem is sikerül, mi? Na, velem nem fog menni, nyugodtan ki is húzhat a névsorából ... Nem ajánlom, hogy újjat húzzon velem! Hát ahogy gondolja. De hogy könnyű dolga nem lesz, afelől biztosíthatom ... Pedig most már tudom, hogy maga kemény ellenfél. (*Elismerő mosollyal*) Az az igazság, hogy én magát az elején sokkal gyengébb legénynek tartottam, tán ezért is nem figyeltem fel a fiaimnak állított kelepceire ... Magyarán: kemény fiú maga. Beleváló fickó! Nem kényes gyerek, az aztán biztos. (*Nehéz megállapítani, dicséretnek szánja-e*) De kényes gyerek ne is menjen riporternek, nem igaz?!

KELEMEN (*hideg mosollyal*) De igaz.

KÁROLY (*gúnyosan mosolyog*) Kezdünk mi szót érteni.

KELEMEN Hát akkor ... én mindjárt kérdeznék is valamit.

KÁROLY De vajon fogok-e válaszolni rá? (*Ránevet*) Vagy őszinte lesz-e a válaszom?

KELEMEN (*elmosolyodik*) Olyat is lehet kérdezni, amire neveléses nem válaszolni, s amire ugyanakkor csak őszintén lehet válaszolni.

KÁROLY Vajon?

KELEMEN Milyen nap van ma?

KÁROLY Csütörtök.

KELEMEN Mit evett vacsorára?

KÁROLY Flekkent.

KELEMEN (*mereven néz Károlyra, majd egészen más hangon*) Volt-e szülője?

KÁROLY (*nevet*) E kérdése nem is olyan ártatlan. Jól célzott. De azért válaszolok. Mert a seb, amibe beletalált, most nem szakadt fel. Most annyira jó a hangulatom, hogy sebezhetetlen vagyok: olyan erősnek érzem magam, hogy sérthetetlen vagyok! ... Volt szülőm, hogyne lett volna ... Igaz, hogy kevés, de büszke voltam rá ... Hires volt az én borom! Még ma is emlegetik az én boromat, I merném fogad-ni ... Nem kevertem én az oltott szülőbe novát, mint mások.

KELEMEN Egymaga gondozta?

KÁROLY Hogy egymagam? Kétszer annyival elbírtam volna! Háromszor annyival! (Rövid szünet) Hej, milyen jókat mulattunk téli estéken a préházban! Volt úgy, hogy húsz cimborát hívtam meg. (Gunyorosan) Akármilyen rossz szándékkal tette fel, köszönöm ezt a kérdését! Olyan jó visszaemlékezni azokra a mulatozásokra!

KELEMEN Én is részt vettem néhány ilyen mulatságon.

KÁROLY Nem olyanon, amilyen a mi falunkban járta!

KELEMEN A préházi dáridók mindenütt egyformák.

KÁROLY Én azt nehezen hiszem. (Rövid szünetet tart; bizonyára azon töpreng, hogyan szoríthatná sarokba Kelemet; majd kedélyesen) Felgurítottunk egy hordót, csapra vertük, nem poharakba töltöttünk, a kancsó járt kézről kézre ... A nyílt tűzhely fölött a nyárson bárány ... aprított hagymával teli lábost tartottunk a csöpögő zsír alá ... Mártogattuk bele a kenyeret, húst szeltünk hozzá a nyársról... Meg-meghúztuk a kancsót ... Megeredt a szó ... Csa^p, az őszinte, tiszta beszédnek volt ott helye.

KELEMEN (*rövid szünet után*) Szívesen lettem volna vendége egyszer-kétszer.

KÁROLY Ott megnézte az ember, kit hív meg vendégnek. Újságírófélet nem szívesen. (Rámosolyog) De magával talán kivételeztem volna.

SÁNDOR Most már én is kérdelem: mit magyaráz maga ennek? Mit nagylelkűsködik? Tán megbocsátott neki?

KÁROLY (*képtelmező mosollyal; játékosan*) Kelepcét állított nektek. Minek léptetek bele? ... Játsozott egy kicsit a rovásotokra ... Milyen ti is az övé-re ... Agresszivitás agresszivitást vált ki, ahogy I könyvek írják ... Na, gyere szépen közelebb, koccints vele ... Szerintem csak döntetlen ért el veletek szem-ben... Minek a haragoskodás?

SÁNDOR (*közeledik Kelemen felé; ellenségesen*) A végeredmény, remélem, nem lesz döntetlen! (Támad) Loptam a kocsimat, mi'?

KELEMEN (*csodálkozó arccal*) Ki állította, hogy lopta? Miért lopta volna?

SÁNDOR Sikkasztott pénzen vettem, mi'?

KELEMEN Miféle sikkasztott pénzen?

SÁNDOR Mi baja van akkor énvelem?

KELEMEN Magával? (Csodálkozó mosollyal szétárja a karját) Ahogy az édesapja mondta: mivelhogy agresszivitás agresszivitást vált ki, mindent elkövettem, hogy visszaüssék; enyhébb kifejezéssel: kővel dobtak meg, s én követ dobtam vissza.

SÁNDOR A franc tud magán eligazodni. (Otthagya Kelemet)

KÁROLY (*Kelemenre mosolyog*) Ügyes fiú maga. És kezdem elismerni, hogy ráadásul rendes fiú.

ANNA Nagyon rendes fiú! Olyan szeretetreméltóan próbált beletaposni a Sanyi meg a Tamás becsületébe!

KÁROLY (*vállat von*) Minek hagyták magukat? ANNA Aki hagyja magát, arra mindjárt rá kell támadni?

KÁROLY (*rövid szünet után*) De veled rendesen viselkedett, ugye kislányom? Akkor is, úgy értem, ami-kor a belső szobában beszélgettetek?

ANNA (*élesen*) Hát szóba álltal^p volna én veled, ha nem rendesen viselkedik?

KÁROLY Igazad van, kislányom. Elnézéset kérem. (Kelemenhez megy, elismerően mosolyog) Igazi férfi maga: miképpen örömmel hallottam, a nőknek meg-adja az őket megillető tiszteletet. Nem kis dolog ez manapság. (Kedélyesen mellbe böki) Tulajdonképpen szeretem magában azt is, hogy kemény, belevaló gyerek. Kemény fiú, de igazságos, becsületes. (Nevet) Bár e gy rövid időre én is félreismertem. Mint ahogy maga is engem. Sajnálatos dolog lett volna, ha sértetten, szívében oktalan gyűlölettel távozott volna ebből a barátságos házból. (Nevetgél) Nem tudtam volna magamnak megbocsátani.

KELEMEN (*hosszabb szünet után*) Igazságtalanul vádoltam meg a fiukat. De amikor vádolni kezdtem, honnan tudhattam volna már, hogy nem bűnösök? (Károlyra mosolyog) Anna lányára, Tamás fiára igazán büszke lehet. Meg a másik kettőre is, persze.

IMRE Édesapám, nehogy lépze menjen. Ki tudja, most éppen miben sántikál, mit készít elő.

KÁROLY Nem sántikál ő semmi rosszban. Most éppen arról győz meg engem, hogy tudja ő, mi a tisztesség, mi a becsület. (Rövid szünet után Kelemenhez) Kisegítem én magat mint újságíró. Jobbnál jobb témákat ajánlok én fel magának ... Nemcsak ilyen szelideket, hogy szegény kötőlány, akinek a nagylelkűségével a munkatársnői visszaélnék ... Nem ilyen szelideket, nem ... Az erdőpusztítás például mint té-

ma! Na, mi t Szol?!

KELEMEN Miféle erdőpusztítás?

KÁROLY Amilyen például tavaly ilyenkor történt Szedresréte határában. (Rövid szünet után felháborodott hangon, egyre teátrálisabban) Körülbelül egyharmadát vágatták ki — a tervszerű erdőgazdálkodás nevében persze — a gyönyörű tölgyesnek, de fél évre rá az egész kipusztult! Egy-egy korhadó fa talán még áll a lábán, megnézheti ... Siralmas látvány, újságíró szemének való. Mondom, miután egyharmadát kivágták, a többi elkezdett korhadni ... Egy szakembernek az ilyesmit előre fel kellett ismerni, nem igaz? Micsoda megbízható erdőgazdászaink van-nak! A régi öregek bezzeg tudták, hogy annak az erdőnek a csendjét nem szabad fejszececsapásokkal megzavarni. Három erdője volt a falunak, de csak ettől az egytől tiltották minket, fiatalokat ... A szellemek védik, ijesztgettek minket, leszárad a karja annak, aki vágni meri. A lelkünkbe ültették a nagy babonás félelmet, hogy az erdőt megmentsék ... Na, most a nagy tudományú szakemberek nem vettek tekintetbe semmit: neki elektromos fűrésszel meg mindenféle gépekkel a szép erdőnek ... Hogy aztán a megkínzott erdőben miért kezdtek korhadni a lábukon hagyott fák? Én nem vagyok hivatott meg-okolni ... Közösségvállalásból, szolidaritásból, mond-hatná egy újságíró.

KELEMEN (*elgondolkozva*) Ennek a rejtélyes erdőpusztulásnak kell hogy legyen tudományos magyarázata.

KÁROLY Van tudományos magyarázata vagy nincs, az erdő kipusztult!

SÁNDOR Mi köze magának már ahhoz az erdőpusztítás-hoz? Tán megakadályozhatta volna?

KÁROLY Annyi, hogy amikor legutóbb lenn jártam Szedresrétén, kicsordult a könnyem a kikorhadt fák láttán ... Tehetetlenségemben csak sírni voltam képes. Szívesen a végére jártam volna, persze, hogy kik a bűnösök. De módomban állt az nekem? Nem vagyok én vizsgálóbíró! Még újságíró se ... Hiába káromkodtam, átkozódtam, fenyegetőztem volna, az én szavamnak nincs súlya ... A lapuló bűnösöket pedig mindenképp ítélőszék elé kellene ráncigálni. (Kelemenhez) Na, mi a maga véleménye? Témának se rossz, mi'? Olyan újságírónak való, aki kemény, belevaló gyerek. (Rövid szünet) Elmennék majd a tárgyalásra., amelyiken a főbűnös legalább tíz évet kap.

SÁNDOR Tudja, mennyit kapna? Nulla egész nulla napot. Kimentenék őt a haverjai.

KÁROLY Miféle haverjai?

SÁNDOR *(vállat von)* A haverjai ... Kéz kezét mos alapon, na. A nagyobb főnökök.

KÁROLY *(Kelemenre néz)* Nem hinném, hogy azok is megmenekülnének! Körműk alá néz majd azoknak is a mi újságíró barátunk... Hát minek képzeld te őt... Gyáva kis nyulacskának, aki megállna szerencsétlen kis erdőmérnököknél, ha már utánanézik egy bűnténynek?! ... Előbb persze megnézi, mi a helyzet a rangban legkisebb mérnökkel, aki az erdő-vágásnál személyesen jelen volt. *(Egyre nagyobb lendülettel)* Szinte biztosra veszem, annyit tud meg, hogy ő, csóró megsejtette, hogy van valami abban, amit a falusiak mondanak, jelentést is lett bizonyára, hogy kockázatos abban az erdőben irtást elkezdni, na de minden bizonnyal rá se hederítettek a szerény tiltakozásra, s küldték a szigorú parancsot, hogy kockázat ide, kockázat oda, annak az erdőnek a vágását elkezdni ne késlekedjék ... S a parancs az parancs... Na, ahogy ennyit megtudta a mi újság-író barátunk, nekivág a dolog nehezebbjének: sorra veszi az erdőmérnököcske főnökeit. Tegyük fel, eljut a miniszterig ... De mit tesz, ha a minisztert is bűnösnek találja? Lemond a cikkről? *(Hosszabb ideig mereven nézi Kelelent)* Na, erre szeretnék én őszin-te választ. Lemondana a cikkről, vagy újat húzna a miniszterrel is? Na?

KELEMEN *(gyanútlanul)* Ha már odáig mennék, dehogyis mondanék le a cikkről.

KÁROLY *(rövid szünet után)* Váltottak már le valami fejest a maga cikke hatására?

KELEMEN Nem.

KÁROLY Nagy kár. Egy húzásra kiittam volna egy üveg bort az egészségére! Megünnepeltük volna ! ... Sebj, ezúttal talán sikerül leváltatnia néhányat. S ezzel rálép az igaz útra. Maga olyan fiú, hogy az igazsághoz körömszakadtáig ragaszkodik, hát nem így van? Lakoljanak azért az erdőért! Annus, hozd csak ide a Bibliát! *(Anna csodálkozva néz rá)* Meg akarom esketni rá, hogy bosszút áll azért a csodálatos erdőért. *(Tréfás hangon)* Lenne egy kis értelme is annak, hogy a tollat koptatja... Na, hozd azt a Bibliát, kislányom?

ANNA *(tetszeni kezd neki az apja „játéka”; Kelemenhez ugrató hangon)* Megesküszik ő a Biblia nélkül is, hogy az igazság érdekében senkit sem kímél, akár-milyen magasan legyen is az, aki az igazságot meg-sérti.

KÁROLY Na, nekem mindegy, hogyan esküszik. Az eskü mindenképpen eskü.

KELEMEN *(Annára néz; tréfalokozni próbál)* Maga még abban sem segít nekem, hogy a gyári problémákat megoldjam.

ANNA *(ránevet)* Nem méltó magához, hogy apró-cseprő dolgokkal foglalkozzék.

KÁROLY Hát ha már erről a gyárról van szó, kérje a segítségét azoknak, akik többet tudnak, mint az én lányom... Hátha nem is apró-cseprő dolgok derülnek ki! *(Nevetgélve)* Hátha ez esetben is feljut egy miniszterig. *(Hosszan nézi Kelelent)* Fel fog ő esküdni az igazságosság védelmére... Tisztességes, kemény fiú ő... Nem egy szolgálékú félember... Imre fiam, tölts a vendégünknek. Nem árt, ha most egy kis erőt gyűjt: nem mindennapi dolognak vág neki. *(Visszafordul Kelemenhez)* A magunkfajtát, kedves öcsém, nem érdemes megtámadni ... Na, egészségére.

KELEMEN Egészségükre!

KÁROLY Na, esküdjön fel szépen az igazságosság védelmére!... Ezután olvasni fogjuk a cikkeit.

KELEMEN *(erőltetett nevetéssel)* Akit megesküsznek valamire, annak nem hisznek. Akinek nem hisznek, az megalázó helyzetet él át... Ha maguk Annust meg önmagukat annyira féltették a megalázó helyzetektől...

KÁROLY *(közbevág)* Á, ez egy szép ősrégi szokás, öcsém, az eskütétel. A törvényszéken sem mondanak le róla. Na, mondjon egy szép szöveget... Nem meri megtenni? Ami igaz, az igaz : nagy felelősséget vállalna. Mielőttünk. Mert mi magát mostantól kezdve állandóan ellenőriznénk. Na, ne ijedjen meg, nem

c magánéletet, csak amit összeír az újságokban.... De maga, remélem, nem egy gyáva fickó. Na, begyulladt?

KELEMEN *(játékosan)* Esküszöm, hogy akkor is meg-írom az igazságot, ha az igazság pallosa miniszterre vagy még nagyobb főemberre sújt le. *(Élneveti magát)* Csak jelenjen is meg, amit megírok.

KÁROLY Már megbocsásson, de az utolsó mondatát nem értettem.

KELEMEN *(szinte vidáman)* Csak azt mondtam, hogy csak jelenjen is meg az a cikk. Majd magához tor- dalok panasszal, ha nem jelenik meg.

KÁROLY *(nagyon komor arcot vág)* Meg kell mondanom, édes fiam, hogy még mindig nem értem.... Hogyhogy csak jelenjen is meg? *(Tettetett csodálkozással)* Tényleg ezt mondta: „csak jelenjen is meg”? S még nevetett is hozzá, pedig a tehetetlenségét ismerte be?... Szépen állunk.... Különbén maga most is éppolyan szépen kibújt az egyenes válasz alól, mint amikor az én leváltásomról volt szó... Körülményeskedője, az igazsággal való szembenézést kerülgető. Ez maga ... Tehát ha nem jelenik meg, abba szépen belenyugszik, miképpen belenyugodott volna annak idején, az én leváltásom idején, a sok igazságtalanságba... Egy újságírónak énszerintem nincs joga bünt elhallgatni vagy beletörödni a bűnök elhallgatásába, és ha megteszi, akkor cinkosává válik bűnök elkövetőjének... Most mai dologról volt szó, fiacskám: még megbüntetlenek azok a főemberek, akik hatalmukkal visszaélvén kiadták a parancsot annak a szerencsétlen erdőnek az irtására. De ha magának az az erdő semmi, akkor felsorolok magának melléje még vagy tíz mai kérdést, olyanokat, amilyeneket a magafajta szolgálélek szépen elhallgatnak, vállalván nagy könnyedén a cinkos szerepét!... Beszélgessünk csak arról, hogy maga hogyan is áll a lelkiismeretével! Hiszen maga vállalja, hogy újságíró legyen, de nem hisz az újságírók lehetősé- geiben ! Ez a legyenyhébb vád, amit felhozok maga ellen ! Igen ! De ha nem hisz az újságírók lehetősé- geiben, értelmében, akkor arra is rákérddezhetek, hogy van-e magának egyáltalán valamiféle meggyőződése? Mire fel újságíró maga? *(Csúfondárosan)* Látom én, hogy nemcsak hogy nem hivatás a maga számára az újságíró, de még könnyedén is viseli megalázó helyzetét... Megszokta megalázó helyzetét., mi? Már a lelkiismeretét is megbékítette, mi ? *(Tovább játszik vele, most már markában érzi)* Vállalt-e már maga felelősséget valamiért? Küzdött-e valamiért?... Jelentéktelen kis firka, akinek eszébe sem jut, hogy harcolni lehetne egy visszaélés, egy igazságtalanság, egy törvényszegés nyilvánosságra hozataláért, ha a vétkes olyan, akivel kockázatos szembeszegülni!... Újságírónak adja ki magát, de csak újságírósdit ját-szik... S ami mindennek a teteje: megkönnyebbülten mosolygott itt előttünk, hogy a minisztert támadó cikke úgysem jelenik meg, ahelyett, hogy szép fér-fiasan elkáromkodta volna magát... Egy ilyen alak, mint maga, hozzá se merne fogni a cikk megírásához... De azért esküdött, milyen könnyedén esküdött ... Mint egy hamis tanú, olyan könnyedén. *(Le-sújtóan)* Hivatalnokja, aki itt órákon át tetszelgett a hivatolt szerepében.

KELEMEN *(zavartan)* Tisztázzunk valamit.

KÁROLY *(nem hagyja szóhoz jutni)* S még ez próbálta az én fiaim becsületét kikezdeni ... Hát maga egy senki az én fiaim mellett. A derekukig sem ér... A lányomnak meg a bokájáig se. Az én fiaimat merte maga sértegetni, s az én leányomat akarta maga újságban megalázni?... Kiknek képzelt maga minket? Olyanoknak, akik hagyják magukat megszegyeníteni?! Hát nem olyanok vagyunk, amilyeneknek képzelt minket! Mert most mi fogjuk azt megalázni, aki felelőtlenül játszadozott a mi önértetünkkel ... Hát térdre azok előtt, akiknek a jóhiszeműségével vissza akart élni, akiket lett volna bátorsága megalázni, mert úgy vélte, megtorlástól nem kell tartania! .. Na, ereszkedjen már legalább az egyik térdére... Fiaim, gyertek csak közelebb... Segítsünk ennek a fenegyerek-nek térdre ereszkedni.

Sándor és Imre lassan odamennek, Tamás nem mozdul...
Hárman megragadják Kelemen, térdre kényszerítik

Na, hogy érzi magát, tisztelt uram, a megalázottság állapotában? Mondtam már magának, hogy minden megalázott ember egyforma? Meg is írhatja majd, hogyan érezte magát a megalázottság egyformaságában...

ANNA (kiabál) Miért kellett ezt így?! Miért kellett?!

KAROLY (elereszti Kelemen) Minek nézett ez minket?

Jámbor báránykáknak? Kis védtelen kecskegidáknak? Meg kellett neki mutatnunk, kik vagyunk!

Kelemen feltápáskodik, tehetetlenül áll; hirtelen Károlyra mered: mintha valami nagyon lényegest akarna mondani, de aztán mégse szólal meg

(Nyugodt hangon) Meg kellett neki fizetnünk azért, mert meg akart alázni minket.

SÁNDOR (nevetgél) Ezután olvassuk a cikkeit... Ha még le is térdepelt előttünk.

KAROLY Megfizettünk neki, ez a lényeg.

ANNA Mi kezdtük, maga nagyon jól tudja, hogy mi kezdtük! ... Hát Sanyi és Tomi kezdték!

KAROLY Mert ők megéreztek, mi lakozik ebben az emberben. Amire az apjuk nem jött rá idejében, arra ők rájöttek! Megalázó helyzetbe hozhatott volna téged is, minket is.

ANNA (ellenségesen néz apjára) Erőszakkal letérdepeltetni!... Mire volt ez jó?!

KAROLY (furcsa mosollyal) Most már nem aláz meg, de szándékában volt.

Kelemen éppen lehajol a magnetofonért. Felveszi, meg-a ajtó felé. Károly és Sándor elállják az útját

SÁNDOR (a magnetofont nézi) Jó kis magnó.

KAROLY (gunyorosan) Az már tulajdonképpen az enyém. Rajta a lányom hangja a szalagján, több jogom van hozzá, mint bárki másnak! (Kelemenhez) Egyetért velem? Nem válaszol. Nem tud válaszolni? Akkor maga talán nem is az, aki ma este itt olyan ügyesen jártatta a száját. (Játékosan) Kislányom, nem tudnád megmondani, mit keres itt ez a fickó azzal a szép masinával a kezében?... Tán csak nem hivatlanul jött?

SÁNDOR Nem nagyon szeretem ezt a masinát ... Akár-milyen mutatós.

KAROLY Nekem se nagyon tetszik.

SÁNDOR Azt még el tudnám nézni, ha valaki zenét venne fel vele.

KAROLY Veszélyes jószág, énszerintem... Adjá csak ide, hadd nézzem meg, milyen belül. (Kikapja Kelemen kezéből) Melyikötök ért hozzá?

SÁNDOR Bizza csak rám.

IMRE Én is értek hozzá.

KAROLY Hát akkor hallgassuk egy kicsit.

SÁNDOR Nem nagyon értek ehhez a márkához. (Kelemenre néz) Segíthetne egy kicsit. Hát én ezt most lenyomom, most ezt.

IMRE Állj félre... Én már rájöttem... Ezt kell le-nyomni, hogy visszafogjon a tekercs. Na, látod? Most ezt. Megállt, látod?... Ha pedig most ezt le-nyomjuk..

ANNA (szinte hisztérikusan) Azonnal kapsold ki azt a magnetofont! Nincs jogotok hozzá!

KAROLY Remélem, nem szégyelled, kislányom, a saját családod előtt, amit egy idegentől nem szégyelltél... Imre, kapsold csak be!

IMRE Az egészet meg akarja hallgatni?

KAROLY Az egészet! Van időnk, nem?!

ILONA Szégyelld magad, Károly.

KAROLY Hadd menjen az a masina.

Imre bekapsolja a magnetofont. Károly feszülten figyel, Sándor az előszobába nyíló ajtóhoz megy, nekítá-maszkodik, Kelemen magábaroskadtan áll: mintha nem is figyelné, mi történik körülötte, Anna gyűlölettel néz, Ilona a kezét tördéli, Imre a magnó fölé hajol, Tamás az asztal lapját bámulja

ANNA HANGJA Tudja, mikor voltam én a legboldogabb? Kisiskolás koromban. Olyan fontosnak éreztem magam! Azt hittem, a nap is azért süt, hogy engem melegítsen. A tanítóim szinte nekem voltak hálásak, mert hajlandó voltam megtanulni a feladott leckét. Már azért is tanulnom kellett, nehogy megszorítsam őket.

Hosszú szünet. A tekercs hangtalanul forog tovább

KELEMEN HANGJA Nagyon szép... De nekem riportot kell írnom, s a jó riport elképzelhetetlen kérdések felvetése nélkül... Maga takargatja előlem a gyári bajokat... Minek takargatja?

A tekercs tovább forog, „Anna vidám kacagása hallat-szik

ANNA HANGJA Maga tényleg tőlem vár választ a kérdéseire?! Menjen az igazgatóhoz, hátha felelni tud rájuk! Ha ő azt találja mondani, hogy nem áll még neki se módjában a bajok orvoslása, menjen a miniszterhez.

KELEMEN HANGJA Ha nem is függ magától semmi, véleménye csak van... Miért az a sok selejt? Ki kényszeríti magukat arra, hogy rossz minőségű fonalat fűzzenek a gépbe?

ANNA HANGJA (ingerült nevetése után) Engem a gyárról többet ne faggasson, főleg személyekről ne faggasson... Miért nem áll be hozzánk munkásnak, ha annyira érdekli, mi van nálunk?!

KELEMEN HANGJA Köszönöm a tanácsát. (Rövid ideig hangtalanul forog tovább a tekercs, majd Kelemen csúfondáros nevetése után) Pedig maga bátor leány-nak látszott.

ANNA HANGJA Hát akkor fejezzük is be... Ne haragudjon rám, hogy nem vagyok az, akinek nézett.

KELEMEN HANGJA (gúnyos nevetése után) Kinek néztem? Olyannak, aki nem ijed meg a saját árnyékától. Olyannak, aki szembe mer nézni a valósággal. Aki önmagával is szembe mer nézni. Aki nem áltatja magát. Aki nem hazudik. (Rövid szünet után ellenségesen) Mondja, a családja előtt is azt a szerepet alakítja, amit énelőttem? A munkatársai előtt is ... Es sikerrel?

ANNA HANGJA (gyűlölettel) Én nem hazudtam...

Csak elhallgattam, ami nem tartozik magára. KELEMEN HANGJA Meg kell adni, ügyesen beszélt mellé.

ANNA HANGJA (rövid szünet után) Miért tett úgy, mintha érdekelné, amit mondok?

KELEMEN HANGJA Mert érdekelt. (Hosszabb szünet) Maga gyűlöli a munkahelyét, talán az otthonát is ... Persze el akarja hitetni az ellenkezőjét, s - ügyesen színészkedik.

ANNA HANGJA A levegőbe beszél... Bosszút akar állni, mert csalódott a beszélgetéseinkben.

KELEMEN HANGJA El akarta velem hitetni, hogy jól érzi magát a kötőgép mellett.

ANNA HANGJA Én nem mondtam, hogy jól érzem magam.

KELEMEN HANGJA Maga még most is nagyra hivatottnak érzi magát.

ANNA HANGJA Rám tartozik, hogy minek hiszem magam.

KELEMEN HANGJA Sok a takargatnivalója? A szégyellnivalója? Mert úgy viselkedik... Mit szégyell? Hogy nem vitte többre?! (Rövid szünet) Mit nem tud maga megbocsátani önmagának?

ANNA HANGJA Azt nem tudom megbocsátani önmagának, hogy magával szóba álltam.

KELEMEN HANGJA Menekülni akar ... Mi sem természetesebb, mint hogy menekülni akar... Az én kérdéseim elől könnyedén menekülhet ... Szépen feláll, és befejezettek nyilvánítja ezt a beszélgetést. (Nagyon gúnyosan) Az igazi arcát pedig még mélyebbre rejti. Talán még önmaga elől is sikerülni fog elrejtienie.

ANNA HANGJA (idegesen) Az lenne a legjobb, ha befejeznék ezt a beszélgetést.

A tekercs hangtalanul forog tovább

KÁROLY (*Annához megy, megcsókolja, majd boldogan*)
Köszönöm, kislányom, így kell egy újságíróféfével beszélni ... Hittem én tebenned, kislányorrr ... Csak féltem, hogy ez a firkász beugrat.

ANNA (*anélkül, hogy felnézne; nagyon ellenségesen*) Nem hitt bennem. Ha hitt volna bennem, nem hallgatta volna meg a beszélgetésünket. (Gyűlölettel néz az apjára, majd Kelemenhez fordul) Amit magának nem sikerült elérnie, sikerült az én drága édesapám-nak. Őszinte leszek! Nem rejtegetem többé az igazi arcot! (A magnetofonhoz megy, felvételre állítja, a mikrofonját a szája elé tartja) Hát akkor kezdjük ... Illetve folytassuk ... Nyílt leszek! Nincs olyan kérdés, amit én most meg akarnék kerülni. Minek? Akiben nem bíznak, annak már semmire sem kell tekintettel lennie! (Ideges nevetéssel) Most még egy utcai hangszóró mikrofonjába is bele merném kiabálni, ki vagyok én valójában. Hát mi takargatni-valóm is lenne?! Oly szegény a lelkem, hogy még titkaim sincsenek! (Rövid szünet) De ha lennének is, kit érdekelne? Kire tartozna?! (A kiabálása szinte hisztérikussá válik) Nem tartozom azok közé, akik nem merik vállalni önmagukat! Nem hallgatok el semmit! Mitől félnék?! Mondtam: egy utcai hang-szóró mikrofonjába is belekiabálnám! Hát minek hallgassam el, hogy elégedetlen vagyok a sorsommal?! Miért tagadjam, minek érzem magam a kötőgép mellett, miközben úgy teszek, hogy nagy jódoigomban semmihez sincs nagyobb kedvem, mint a zajt keresztül mosolyogni? ! Lótt szárnyú madárnak! Annak bizony: lótt szárnyú madárnak! Úgy meg tudom játszani az elégedettet, a nyíltszívűt, a nagylelkűt! Olyan szépen játszom a magam által magamra ki-szabott szerepeket, hogy azt filmezhetnék. Ilyen vagyok. (Rövid szünet, majd gunyoros nevetéssel) Talán az ország leghíresebb filmsztárjaként elégedett lennék! (Rövid szünet) Gyűlölöm önmagammat, mert semmire sem vittem! De gyűlölöm a szüleimet, testvéreimet is, mert miattuk mondtam le a továbbtanulásról! Kellott a keresetem erre a szerencsétlen házra! Gyűlölöm őket, mert áldozatot hoztam értük! (Hosszabb szünet) Apám szegény elhitette önmagával, hogy a bátyáim és én is révbe jutottunk ... Szüksége van erre a hazugságra, ez tartja benne az erőt. Pedig mindenét: még az emlékeit is feláldozta értünk... Azért, hogy együtt legyen a család! Hát együtt van a család, de elég annyi a boldogsághoz, hogy így közelről láthatjuk egymás boldogtalanságát?! (Apjára mered) Együtt vagyunk, naponta figyelmeztethet rá, hogy boldogok vagyunk, s mi jólneveltek, bólogatunk is... Hogy a világban mi meggyen végbe, arra nekünk nincs is miért gondolnunk, hisz minket vár az apánk által megteremtett családi fészek, ahol minden gondunkat-bajunkat elfeledhetjük ... egymás segítségével ... Hogy a világ sorába, mely ugye a mi sorsunkat, a mi életérzésünket is meghatározza, nincs beleszólásunk, az mit számít?! A világ meggyen a maga útján, mi meg sopánkodhatunk ... boldogan szép kis házuk falai között. (Ledobja a földre a mikrofont) Na, hogy tetszett az előadásom, édesapám?

Károly nem válaszol, Annára se néz, lassan egy székiig megy, leül

ILONA (*hirtelen felsikolt*) Apád ellen fordultál, lányom, egy idegen pártjára álltál... Éppen a legszeretettebbje fordult az apja ellen!

ANNA (*apját nézi*) Én nem fordultam apám ellen én nem álltam senki idegen pártjára.

SÁNDOR Szép őszinte szöveget nyomtál le egy minden hájjal megkent firkász előtt.

ANNA (*továbbra is apja felé fordulva*) Hol van az a minden hájjal megkent firkász? Ő is olyan szerencsétlen, mint mi. Apánknak százszázalékosan igaza van: nem újságíró, csak újságírósdit játszik, nem el-hivatott, csak hivatalnok. Nem tőkfilkó, de mibe szól-hat ő is bele: semmi nagy dolog tőle nem függ. Sajnálatra méltó, nem gyűlöletre. Egyetlen sors-kérdésünket sem fogja megoldani, de még csak erdőcskéket sem fog megmenteni. (Kelemenre néz) Olyan tehetetlen, mint édesapám tanácselnök korá-

ban. Tudja ő ezt nagyon jól, csak a következtetéseket nem. hajlandó levonni! ... A lelkiismeretét is, úgy látszik, könnyedebben elhallgattatja, mint édesapánk annak idején a magáét, ezért ő nem jut hasonló sors-ra: nem rügják ki az állásából... D° én azért, mert tollat forgató ember létre belenyugszik abba, hogy nem elhivatott, csak hivatalnok, éri legfennebb lenézem, vagy tudomást sem veszek róla, de nem pazarolom rá a gyűlöletemet.

IMRE (*kacag*) Micsoda formában vagy ma! . végén még el fogja hinni szegény, hogy van alapja is gyönyörűséges jellemzésednek. Mintha ma hallottál volna róla te is először! Mintha egy sorát se olvastad volna!... Na, azért folytasd, tetszik nekem a szöveged!

ANNA (*továbbra is Kelemen nézi*) Éppen ez az., hogy ma hallottunk róla először: egy már nem egészen fiatal újságíróról. (Gunyorosan) Hát nem kapta volna a nevét szárnyára a hír, ha elhivatott lenne a hivatalnokok között? ! Apánk bizonyította be: vagy egyet-len jelentős cikket se írt, vagy írt, de belenyugodott abba, hogy nem. jelent meg.

SÁNDOR (*mérgesen*) Akkor meg minek álltál a pártjára! Azzal, hogy megint belebeszélte a magnójába, a pártjára álltál!

ANNA Mert minek vezetjük le a dühünket, a gyűlöletünket más szerencsétleneken?!

SÁNDOR Ő nem ugyanazt tette?!

ANNA Muszáj volt nekünk követni a rossz példát?! IMRE

Nem ez most már a kérdés ... Most már csak ez a kérdés: mi legyen a magnójával?

ANNA A tekercset vedd le, add oda apánknak, tegye el emlékebe.

KÁROLY (*csendesén*) Meg is fogom hallgatni vagy ezerszer. ILONA (Anna elé áll) Honnan ekkora kegyetlenség benned, kislányom?

ANNA (*folytatná ugyanolyan hangnemben, mint eddig, de anyja tekintete kizökkenti szerepéből; határozott arckifejezése elbizonytalanodik, rövid szünet után anyja nyakába borul és zokogásba tör ki; majd kiabálva*) Semmi sincs már bennem, csak kegyetlenség, csak kegyetlenség, csak kegyetlenség, csak kegyetlenség!

ILONA (*megenyhülten*) Apádat is milyen igazságtalanul megbántottad.

ANNA (*még mindig gyámoltalanul*) Én az én édesapám a világ összes emberei közül a legtöbbre tartom.

KÁROLY (*hosszabb szünet után csendesén, anélkül, hogy felnézne*) Bocsássátok meg, amit ellenetek vétettem.

IMRE Szóval mi legyen ezzel a magnóval?

ILONA Add vissza a gazdájának, fiam.

SÁNDOR Dehogya adja vissza neki ... Édesapám, mi legyen a firkásszal?

ILONA Ő most szépen hazamegy.

ANNA (*könyörgő hangon*) Imrus, a tekercset nekem. add ide ... Adjad, jó?

Imre átnyújtja... Anna felvesz egy kést az asztalról, s apró darabkákra kezdi vágni a szalagot

IMRE (Kelemen felé nyújtja a magnót) Fogja a magnóját.

Kelemen nem mozdul

ILONA (Kelemenhez, félelemmel a hangjában) Menjen most szépen ki innen. Most mehet ... Lehet, hogy tíz perc múlva ismét hiába próbálkozna kijutni innen... Na, induljon.

KELEMEN (úgy néz Ilonára, mintha az álomból riasztotta volna fel; hosszabb szünet után zavartan) Ne küldjenek most el ... Innék egy korty bort.

ILONA Hát igyék, lelkem... Hogyne adnánk, hát hogy-ne (Tölt neki)

KELEMEN (felhajtja a bort, megindul Anna felé, gyámoltalanul megáll előtte; csendesén) Annyit akarok

mondani, hogy igazuk van: nem hiszek az újságírásban, de nincs erőm otthagyni. SÁNDOR *(mellettük terem)* Tölthetek még?

Kelemen bólint, Sándor készségesen tölt

KELEMEN *(iszik, majd nyújtja a poharát)* Még. SÁNDOR *(tölt a pohárba, majd vidáman)* Hej, az anyját...

Szívesen, egy egész kancsóval.

KELEMEN *(hirtelen mozdulatlanul kiloccsantja a bort a padlóra, majd elkiáltja magát)* Nem iszom! De ön-ként letérdepelek, ha akarják!

SÁNDOR Akarjuk! Éljen!

IMRE Éljen.

ILONA *(Kelemenhez)* Nyugodjon meg, fiam... Most már nem akarja bántani senki.

KELEMEN *(kihúzza magát)* Nem térdepelek le! Hazamegyek! A feleségem előtt térdepelek le. Nem, a gyermekem előtt térdepelek le! Még csak hároméves, te-hát ártatlan, tehát szent; sosem tagadta meg önmagát, sosem áltatta önmagát... És hisz önmagában, és hisz a világban! Megyek!

SÁNDOR Épp most menne, mikor kezdjük megkedvelni...

Na, igyon még. *(Tölt a pohárba, nyújtja)*

ILONA Sanyi, nagyon kérek...

KELEMEN *(felhajtja a bort, majd tanácstalanul körül néz)* Még maradnék... Le kellene innunk magunkat, jót tenne... „Azt hiszem, mégis jobb, ha most hazamegyek. *(Nem indul, segélykérően néz Annára)*

ANNA *(mosolyogni próbál)* Maradhat nyugodtan... IMRE *(játékosan felüvölt)* Döntöttem! Beállok hordárnak! Favágónak is beállhatok.

ILONA Épp az való neked.

IMRE *(fenyegető hangon)* Irtani fogom az erdőket! ILLONA *(most már vidám, hisz úgy érzi, a feszült hangulat kezd felengedni)* Gépek irtják már az erdőket, kisfiam, nem favágók!... Nincsenek is már favágók.

IMRE *(kiáltja)* Hát akkor facsemete-ültetőnek megyek!

KELEMEN *(ő is elkiáltja magát)* Én is facsemete-ültetőnek megyek! *(Rövid szünet után bizonytalanul)* De előbb haza... Elnézésüket kérem, de megyek haza.

Megindul a kijárat felé, Ilona utánaszalad a magnetofonnal, a vállára akasztja

Igen, a magnó... Köszönöm, hogy visszaadták, köszönöm. *(Kimegy)*

ILONA *(boldogan mosolyog)* Istenem, úgy félttem, hogy agyonveritek, olyan rettenetesen félttem!

ANNA *(hosszú szünet után csendesen)* Bocsásson meg nekem, édesapám.

ILONA *(a lányához megy, megsimogatja)* Arra van neked szükség, lányom, hogy gyermekek hancúrozzanak körülöttem... Én még reménykedem abban, hogy Bélus és te... Milyen boldog lennék.

ANNA *(hamisan hangzó lelkesedéssel)* Jó! Férjhez megyek! Négy gyermekünk lesz! Ők is édesapámtól fogják megtanulni, mi a becsület!

SÁNDOR *(rövid szünet után)* Igyék, édesapám. Sose búsuljon, nem érdemes. *(Lelkesen)* Hogy megforgatta a firkaszt! Amikor maga sarokba szorította, úgy érezte magát, mint a szárazra vetett hal! Úgy bizony!

Hosszú szünet

IMIRE *(kiabál)* Komolyan beszéltem, elhatározásom megmásíthatatlan! Akármilyen munkát elvállalok! Hordár leszek, vagy beállok maltert keverni. Nem fogok többet felvételizni! Nem is akarom elvégezni az egyetemet! Semmi értelm!

ILONA Butaságokat beszél, Imrus... .

IMRE Komolyan beszéltem!

KAROLY *(csendesen)* Ne önmagad ellen fordulj, édes fiam. Apádat átkozd.

TAMÁS *(rácsap az asztalra)* Énekeljünk valamit, gyerekek.

ANNA *(rövid szünet után szelíden)* Édesanyám, ígérem, holnap kiengesztelem Bélát.

ILONA Mert ma megbántottad.

Anna bólint... Hosszabb szünet

Meg ne bánts többet... Annyi a te vétked, kislányom, hogy annyira elégedetlen vagy mindennel, ami körülöttem van.

IMRE *(csúfolódó hangon kiabál)* Segítsük Annát, hogy legyen ereje elviselni az ő nagyravágó, dölyfös lel-két!... Aki dölyfös, megaláztasson! *(Játékosan)* Méltán aláztatik meg az ő lelke, hiszen megalázhatatlan.

SÁNDOR *(leül az apja mellé)* El kellene döntenünk végre: visszavásároljuk-e nyaralónak a szedresrétei házunkat, vagy elnézzük, hogy lebontsák.

KAROLY *(gyűlölettel néz Sándorra, majd csendesen)* Mintha már megmondtam volna, hogy azt a házat nem bontják le... Az egy jó beosztású, erős ház, szép telken... Azt bármikor el lehet adni száz-ezerért...

SÁNDOR Csak nehogy másvalaki kaparintsza meg tízezerért.

Károly legyint, majd újra magába mélyed

ILONA *(Sándorhoz, súgva)* Minek ingereled te is apádat? Nincs jobb dolgod?

SÁNDOR *(hangosan)* Én megnyugtanni akarom, nem ingerelni... Résen leszek, s még mielőtt bontani kezdenék, megveszem tízezerért.

IMRE Annus, holnap reggel már ne is menj munkába! Eldöntöttem, hogy kitaníttatlak!

KAROLY *(rövid szünet után csendesen)* Az ember ön-maga lelkétől is megretten néha. Ne nézzetek a lelketek mélyére. *(Hosszabb szünet, majd felnevet)* Egy jó atyai tanács: törtessetek, áldott jó gyermekeim... Ne törődjétek még a lelkiismeret-furdalással se. *(Rövid szünet)* Hogy tudtok olyan könnyedén belenyugodni abba, hogy jelentéktelenek vagytok?

Hosszú szünet

TAMÁS *(fejét fogja)* Elbágyasztott ez a bor. *(Rövid szünet után Annához)* Én tényleg betétehetnék téged irodába a szállítóállalathoz.

ANNA *(erőlteti a vidám hangot)* Ó, nem nekem való az.

TAMÁS Ha neked jó abban a darázs-fészek-gyárban...

ANNA *(továbbra is vidám hangot erőltetve)* Hányszor mondtam, hogy engem nem viselnek meg a gyári bajok... Hogy az ember csak azon törje a fejét, csak azért érezze magát felelősnek, ami tőle függ... Nincs igazam?

TAMÁS Ahogy gondolod.

ANNA *(vidáman kezd, majd szinte sírósan)* Ne félts te engem, bátyus. A földkerekség egyik legszebb, lélek-ben legerősebb leányát!

ILONA *(felsóhajt)* Sok minden összejött mára...

SÁNDOR Hát kezdjünk már el egy igazi mulatozást!... Minek üresek a poharak? Imre, te vagy a legfiatalabb... Tölts már, mert nyakon csaplak!

KAROLY *(hirtelen feláll, megragad egy poharat, a földhöz vágja)* Csend legyen itt egy percre! *(Csak-azért-is-pózban)* Mindenféle nyavalygásnak vége legyen! *(Szinte üvölti)* Annyi volt a célom, hogy újra együtt legyen a család! Elértem?! Elértem! *(Elhallgat, leül; hosszabb szünet után ismét kiabálva)* Mulatni akarok! Öt éve, hogy újra együtt a család! *(Iszik az egyik üvegből)* Búske vagyok tirátok, gyermekeim! *(Hirtelen elhallgat. Feje lassan ráhanyatlik az asztalra)*

SÁNDOR Hát mulatunk vagy nem mulatunk?! Ki kezd el egy jó nótát?!

IMRE Azért se mulatok: úgy döntöttem, hogy nem mulatok!

TAMÁS *(hosszabb szünet után ráver az asztalra, majd feláll)* Na, én megyek fel. *(Bizonytalanul elindul, kimegy)*

Hosszú szünet

ILONA *(Annához)* Nem vagy fáradt, kislányom? Le kel-lene feküdnöd...

ANNA Délutános leszek holnap...

Mindnyájan szótlánul, mozdulatlanul ülnek... Lassan sötét, majd függöny

Felelős kiadó: Siklósi Norbert, a Lapkiadó Vállalat igazgatója

Borsod megyei Nyomdaipari Vállalat, 1980 — 423 — Felelős vezető: Kilián Béla igazgató